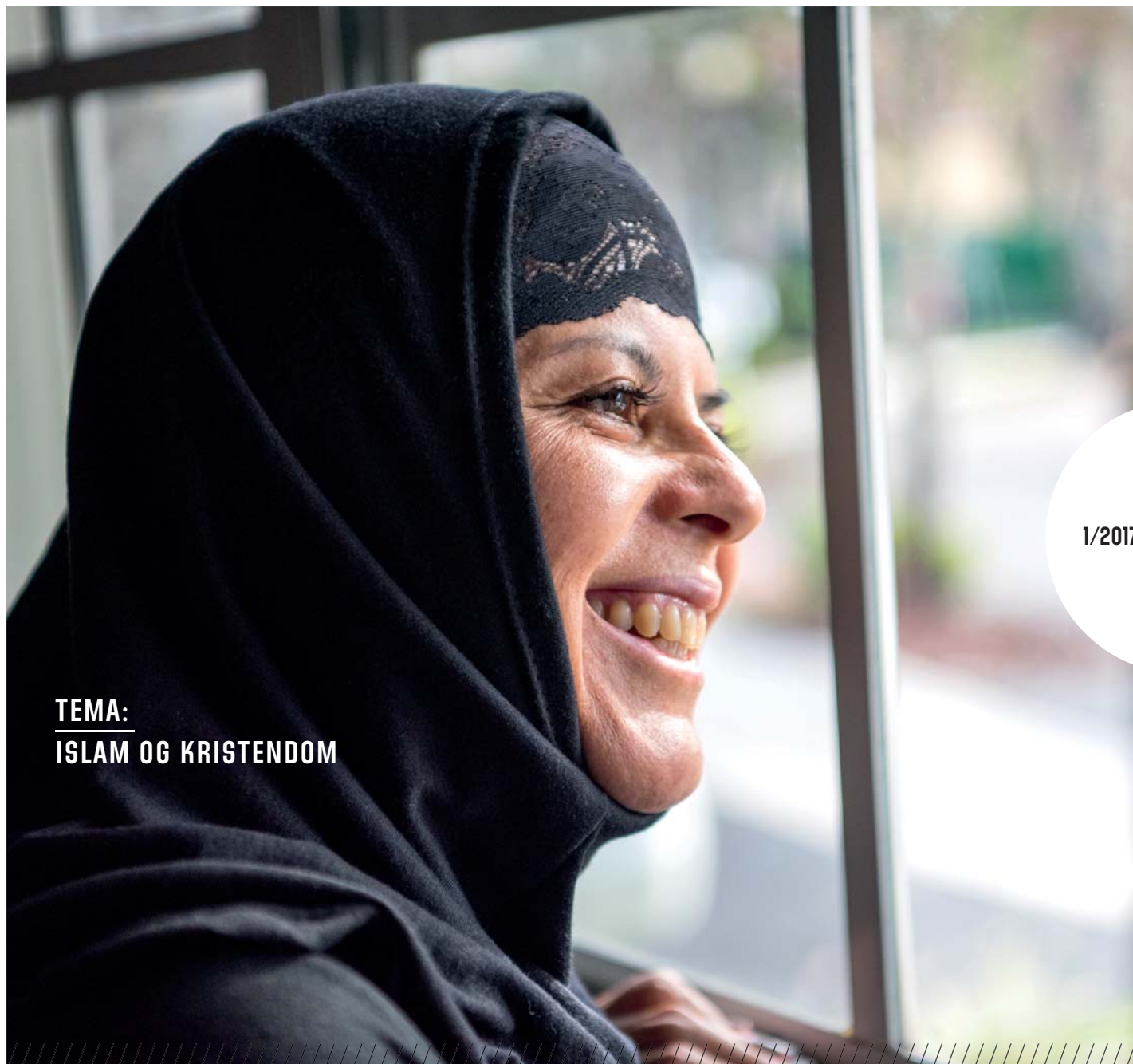

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

1/2017

TEMA:
ISLAM OG KRISTENDOM

4

Er reformationen overstået?

10

Hvilke vilkår bør muslimer i Danmark have?

32

Konkret handling, tak!

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 1/2017. Årgang 152
ISSN 0901-4802
Budskabet udkommer fem gange om året.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

iStockPhoto

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.
Ved adresseændring bedes oplyst både
gammel og ny adresse.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigtvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tyde-
lig kildeangivelse.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.scient.pol., København,
a_brauner@hotmail.com

Henning Haahr Andersen,
professor i matematik, Aarhus
h.haahr.andersen@gmail.com

Inge Bøgel Lassen,
tidl. lærer, Aalborg
ibl@adslhome.dk

Per Westh Jensen,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Er reformationen overstået?
Anton Bech Braüner

TEMA:

ISLAM OG KRISTENDOM

- 06 Islam og kristendom
– ligheder og forskelle
Kurt Christensen
- 10 Hvilke vilkår bør muslimer
i Danmark have?
Ole Solgaard
- 14 Evangeliet til muslimer
Anker Nielsen
- 17 Inspiration til at dele
evangeliet med muslimer
- 18 Et liv blandt muslimer
Birgitte

HORISONT

- 20 Jesus kommer snart – danskerne er ligeglade
- 21 Hvor meget må man synde?

FOR TROEN

- 22 Jeremias blev en mur af bronze
Peter Olsen
- 26 Gå til myren
Erik Dahl

ANDRE ARTIKLER

- 28 Retfærdiggørelse ved tro er stadig aktuelt
Jette Gøjsen Christensen
- 32 Konkret handling, tak!
Niels Sørensen

BØGER

- 35 Bøn
- 36 Forsvar for troen
- 37 Carl Fr. Wisløff
- 38 Tro med sko på

Mens Koranens skildring af Jesus koncentrerer sig om Jesu underfulde undfangelse, hans fødsel og barndom, så er hovedvægten i evangelierne lagt på Jesu liv og ikke mindst hans død og opstandelse

LEDER

Er reformationen overstået?

AF ANTON BECH BRAÜNER

Der er brug for en ny generation, der elsker evangeliet og opdager, at Bibelen er værdifuld og umistelig.

Inden året 2017 er overstået, kan vi sætte flag i lagkagen og fejre, at den evangeliske reformation fylder 500 år. Men er reformationen egentlig overstået?

Kirken i middelalderen havde behov for en seriøs åndelig renovering. Men skal vi i dag kun fejre reformationen som en historisk begivenhed, eller har vi også selv behov for en reformation?

Også i dag er kirkens udfordringer store. Det gælder ikke mindst i Vesten, hvor både sekularismen og islam har meldt sin ankomst. Men hvor udfordringerne for 500 år siden var i kirken, kommer de nye udfordringer delvist udefra. Det kunne få en til at overveje, om vi som evangeliske kristne ikke hellere skulle stå sammen med katolikkerne nu i stedet for at råbe "Hurra" for en begivenhed, der egentlig var en splittelse?

Det mente Det Lutherske Verdensforbund tilsyneladende, da de den 31. oktober 2016 havde

inviteret paven til Domkirken i Lund. Reformationen markerer en splittelse, og nu er det tid til forsoning, måtte man forstå. En besnærende tanke.

Ikke bare ordkløverier

Problemet er bare, at splittelsen ikke skyldes ordkløverier. Splittelsen er reel, fordi den katolske kirke har forladt evangeliet. Den katolske kirke har stadig brug for en reformation.

Den katolske kirke fordømmer fortsat enhver, der siger, at den retfærdiggørende tro ikke er andet end tillid til Guds nåde, som tilgiver synden for Kristi skyld.¹ Men vi kan ikke opgive vores reformatoriske arv uden at opgive evangeliet.

Jeg tror, vi kommer til at møde nogle katolikker på den nye jord. Jeg håber også, der i dag er katolske menigheder, der har fanget evangeliet. Men i så fald tror de noget andet, end den katol-

Det er selve evangelieforståelsen, der er på spil: at Gud retfærdiggør ugudelige ved troen alene på nåden alene i Kristus alene

ske kirke officielt lærer.

Den katolske kirke har ganske vist ændret stil. Konfrontationen er afløst af forsoning. Da Paven var i Lund, fik Martin Luther endda et par anerkendende ord med på vejen: "Med begrebet 'troen alene' minder han [Luther] os om, at Gud altid tager initiativet,"² sagde paven. Det lyder smukt, men egentlig er det uld i mund, og når man har uld i mund, er det som regel fårene, det går ud over.

Den katolske kirke benægter ikke nødvendigtvis, at Gud tager initiativet i retfærdiggørelsen. Men uenigheden går på, om retfærdiggørelsen skyldes et *samarbejde* eller *alene*, at Gud erklærer ugudelige retfærdige (Rom 4,4f). Sidstnævnte fordømmer den katolske kirke stadig.³

Det er selve evangelieforståelsen, der er på spil: at Gud retfærdiggør ugudelige ved troen alene på nåden alene i Kristus alene. Selvom det er meget sympatisk, at paven opfordrer til at lægge stridighederne bag sig, er det utidigt. Når den katolske kirke fordømmer den trosartikel, som kirken ifølge reformatorerne står og falder med, viser det, at den stadig er åndeligt faldefærdig. Det nytter ikke, at pletmale bygningen, når huset er ramt af skimmelsvamp.

Det var den samme Paulus, som sagde, at Gud "gør den ugudelige retfærdig" ved tro (Rom 4,5), der påpegede, at "om så vi selv eller en engel fra himlen forkyndte jer et andet evangelium end det, vi har forkyndt jer, forbandet være han" (Gal 1,8).

Evangeliet har ikke forandret sig. Derfor er Reformationen ikke overstået.

Tilbage til evangeliet og Bibelen

Men før vi begynder at tro, at reformationsfejring handler om at opremse den katolske kirkes dårligdomme, bør vi overveje, om vi selv har be-

hov for en reformation. Er reformationen overstået hos os?

Kaldet til reformation er *først* og fremmest et kald *tilbage til evangeliet*.

Ved reformationen genopdagede Luther, at "evangeliet er Guds kraft til frelse for enhver, som tror" (Rom 1,16). Men hvis det bare var Luther, der genopdagede det, hjælper det ikke os. Vi må selv erkende Guds nåde i evangeliet.

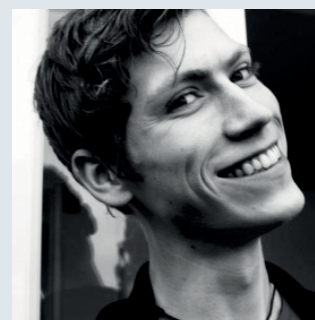
Evangeliet må genopdages af enhver generation, for Gud ønsker af ren kærlighed at frelse mennesker fra Helvede (2 Pet 3,9). Må reformationsåret blive et år, hvor evangeliets skønhed og dybde betager os, så der bliver reformation i vores liv. Vi må tilbage til evangeliet.

For det andet er kaldet til reformation et kald *tilbage til Bibelen*. Under slagordet "tilbage til kilderne" genopdagede reformatorerne Guds Ord, og de satte det højere end traditioner og kirkelige institutioner. De masseproducerede Bibelen og læste den flittigt og opmærksomt.

Det var kærligheden til evangeliet og tilliden til Bibelen, der gav Luther kræfter til at stå op imod en samlet katolsk kirke. Det var kærligheden til evangeliet og tilliden til Bibelen, der gav os kristne ledere, der var ikke var optaget af anerkendelse, men var villige til at risikere alt.

I en tid, hvor konfliktskyhed hylles som tolerance, er der brug for kristne ledere, der er klar til at blive brændt på bålet, hvis det er det, der kræves for at stå fast på sandheden. Der er brug for kristne, der sætter Bibelen over traditioner og andre menneskelige opfindelser.

Der er brug for en ny generation, der elsker evangeliet og opdager, at Bibelen er værdifuld og umistelig. Der er brug for en kirke, der er mere optaget af kærligheden til evangeliet og tilliden til Bibelen end af sin egen selvopretholdelse. Der er brug for en reformation. ■

Anton Bech Bräuner

- 1 Tridentinerkoncilet, Canon 12
- 2 www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/pave-frans-anerkendte-luthers-indsats
- 3 Canon 9 – bekræftet af den nuværende pave: rorate-caeli.blogspot.com/2013/11/francis-writing-on-council-of-trent.html

TEMA

ISLAM OG KRISTENDOM – ligheder og forskelle

AF KURT CHRISTENSEN

Set fra et kristent perspektiv har islam hverken forstået syndens alvor eller Guds kærlighed.

Kurt Christensen, f. 1948

Professor i etik og religionsfilosofi ved Menighedsfakultetet
kch@teologi.dk

Kristendom og islam har mere til fælles, end man umiddelbart skulle tro – og er alligevel markant forskellige.

Indledningsvis kan man sammenligne med forholdet mellem kristendom og jødedom. Kristne og jøder har hele Det Gamle Testamente til fælles. De tror også begge på Gud, himmelens og jordens skaber, der er historiens herre og som ved tidens ende vil holde dom. Også en lang række af Guds egenskaber er vi enige om. Og alligevel har kristne og jøder markant forskellige opfattelser af Jesus, hvordan man bliver frelst osv.

Sammenligning

En lignende kombination af ligheder og forskelle finder vi, når vi sammenligner kristendommen med islam, selvom forskellene her på mange områder synes at være endnu mere markante.

Lighederne har imidlertid betydet, at man til

tider har opfattet islam som en kristen sekt. Det var tilfældet hos den første kristne teolog, som beskæftigede sig seriøst med islam, nemlig Johannes af Damaskus, der levede mellem år 750 og 850. Også den kendte evangelikale teolog Miroslav Volf hævder i bogen *Allah: A Christian Response* fra 2011 synspunkter, der peger i samme retning.

Nu kan man selvfølgelig altid diskutere, hvor grænsen går mellem at betegne en religiøs gruppe som en kristen sekt og at måtte karakterisere den som en anden religion. Men forskellene mellem islam og kristendommen er som nævnt så betydelige, at islam efter mit skøn må betegnes som en anden religion.

Og så må vi samtidig være opmærksomme på, at nogle grene af islam, ikke mindst sufierne, som er en inderlig og mystisk fraktion af islam, historisk set på visse punkter har ligget kristen-

dommen nærmere, end islam generelt gør.

Når det kommer til stykket, kan man imidlertid finde både ligheder og forskelle mellem kristendommen og islam inden for snart sagt ethvert emne. Vi må derfor overveje, hvor de afgørende og skelsættende punkter findes. Jeg vurderer, at de udgøres af de tre nært forbundne emner: Gud, Jesus og synd og nåde. Dem vil vi derfor i det følgende se nærmere på.

Gudsbillede

Muhammed (570-632) havde ifølge muslimsk tradition både kontakt med kristne i Mekka og med jøder i Medina. Og der er ingen tvivl om, at islam har hentet væsentlige sider af sin gudsforståelse fra netop jødiske og kristne kilder: Gud/Allah forstås i islam som den almægtige Gud, der har skabt og opretholder verden. Gud er verdens herre og dommeren på den yderste dag.

Man taler også i islam om Allahs "99 smukke navne", og ingen af disse navne rummer efter min opfattelse et indhold, som er i strid med en kristen gudsopfattelse, selvom de ikke alle vil være naturlige for kristne at bruge.

Og så er der alligevel forskel: Hvor kristne normalt vil pege på kærligheden som Guds alt-dominerende væsenstræk, vil ikke mindst sunni-muslimer pege på ophøjetheden som Allahs primære kendetegn. Og det får, som vi skal se, vidtrækkende konsekvenser.

Også betegnelser som "hyrde", "frelser" og "far" forekommer ikke som betegnelser for Gud i islam. Og "kærlig" udgør ikke et af de 99 navne om Gud, selvom en række navne peger i den retning. I det hele taget står det hen i det uvisse, hvori Allahs væsen nærmere består. Hertil kommer, at afstanden mellem Gud og mennesker synes at være væsentlig større i islam end i kristendommen. Gud/Allah involverer sig således ikke for alvor følelsesmæssigt i menneskers liv.

I både GT og NT møder vi derimod en Gud, der er levende engageret i menneskers liv. Det ser vi igen og igen i GT, eksempelvis i Esajas'

Bog 57,15, hvor Gud præsenterer sig således: "Jeg bor i det høje og hellige og hos den, der er knust, hvis ånd er nedbøjet, for at oplive den nedbøjede ånd og oplive det knuste hjerte." Og i Hoseas' Bog 11,8: "Mit hjerte vender sig, medfølelse vælder op i mig". Dette engagement kulminerer i NT med, at Gud selv bliver menneske i Jesus Kristus.

Tror vi på den samme Gud?

Tror muslimer og kristne så på den samme Gud? Det vil muslimer normalt svare ja til, fordi der i Koranen står, at "Vores gud og jeres gud er én, og til Ham overgiver vi os" (Sura 29.46). Men ved nærmere eftertanke vil de nok ofte tøve en smule i erkendelse af, at kristne tror på den treenige Gud.

Og hvad skal vi så svare som kristne? Det er et spørgsmål, som kan bringe sindene i kog – og man kan også overveje, hvor meningsfyldt og præcist det egentlig er at spørge, om vi tror på den samme Gud.

Formelt peger adskillige aspekter i retning af, at det handler om den samme Gud: himmelens og jordens skaber, Abrahams Gud osv. Og både muslimer og kristne (og jøder) er i øvrigt enige om, at der kun er én Gud.

Men reelt set er der store vanskeligheder ved at fastholde, at det er den samme Gud: Gud, Jesu Kristi far, har anderledes væsenstræk end Allah. Muslimer vil normalt afvise, at "Gud er kærlighed" (bibelsk udsagn, 1 Joh 4,8.16), og han kan ifølge islam ikke betegnes som frelser og heller ikke som far, hvilket udelukker alle kristnes bøn "Fadervor".

Og han er ifølge kristen opfattelse treenig, hvilket for muslimer traditionelt har været vurderet som en utilgivelig syndig opfattelse – selvom forfatterne til *Brev fra 138 muslimske ledere* fra 2007 tilsyneladende anerkender, at kristne er monoteister.

Nogle kristne vil derfor på denne baggrund hævde, at kristne og muslimer tilbeder den samme Gud – men har væsentlig forskellige gudsopfattelser. Andre gør sig til talsmænd for,

Allah involverer sig ikke for alvor følelsesmæssigt i menneskers liv

FOTO: BENJAMIN EARWICKER

Jesus indtager en påfaldende stor plads i Koranen, men han er blot en profet. Han er ikke Guds søn og ikke den, der døde på korset og opstod.

at der simpelthen er tale om forskellige guder. Der kan fremføres gode argumenter for begge opfattelser:

Som begrundelse for den *første* opfattelse vil mange hævde, at der trods alt er tilstrækkelig mange ligheder mellem den muslimske og den kristne gudsopfattelse til, at det giver mening at tale om den samme Gud. I øvrigt afviser jøderne også treenighedslæren, uden at alle af den grund mener, at de tilbeder en helt anden Gud, end vi kristne gør.

Som begrundelse for den *anden* opfattelse kan der fremføres mindst lige så stærke argumenter. Det hænger ikke mindst sammen med, at netop Jesus er Guds udtrykte billede (Hebr 1,3), og hvis man afviser Jesus som Guds Søn/Kristus, afviser man Gud selv (1 Joh 2,23; 4,3). Abrahams Gud må tilbedes i "ånd og sandhed" (Joh 4,23ff) – og det sker kun igennem Kristus.

Synet på Jesus

Netop når det gælder forståelsen af Jesus, kan der konstateres både store ligheder og markan-

te forskelle. Jesus indtager en påfaldende stor plads i Koranen. Og han bliver helt igennem positivt beskrevet. Jesus er undfanget på overnaturlig vis, født af Jomfru Maria, er uden synd og gør mange undergerninger. Han bliver også betegnet med mange titler, som giver associationer til Bibelen, og er en af de seks store profeter i islam.

Så på en måde har islam en langt mere positiv forståelse af Jesus end den, som vi møder i jødedommen.

Men Islams forståelse af Jesus er ikke desto mindre markant forskellig fra den kristne. Det er allerede påfaldende, at mens Koranens skildring af Jesus koncentrerer sig om Jesu underfulde undfangelse, hans fødsel og barndom, så er hovedvægten i evangelierne lagt på Jesu liv og ikke mindst hans død og opstandelse.

I Markusevangeliet beskriver 6 ud af 16 kapitler således den sidste uge i Jesu jordiske tilværelse. Og Jesus er ifølge muslimsk opfattelse netop blot en profet, ikke Guds Søn og verdens frelser, sådan som vi kristne hævder. Jesus er

ikke Gud, der blev menneske, og er ikke den, der døde i alles sted på korset.

Ifølge den toneangivende muslimske opfattelse døde Jesus slet ikke på korset, men blev taget op til Gud inden korsfæstelsen. I stedet blev en anden (nemlig Judas) korsfæstet. Og Jesus opstod derfor i sagens natur heller ikke fra de døde. Jesus er derfor ikke "Guds lam, som bærer verdens synd" (Joh 1,29).

Syndens byrde må det enkelte menneske derfor ifølge islam selv bære, nu og på dommens dag. Og dermed er vi fremme ved det tredje centrale punkt.

Synd og nåde

Adskillige af de vestlige muslimer, som er rejst til Syrien og Irak for at deltage i hellig krig, har tydeligvis en lang kriminel karriere bag sig. Så nu er et af motiverne for at involvere sig i kampene håbet om at kunne dø som martyr for på den måde at sikre sig en genvej til paradiset. For det er efter deres opfattelse deres eneste mulighed for at kunne blive frelst, når man ser på det liv, som de har levet.

Og noget tilsvarende observerer man, når tidligere meget sekulariserede unge muslimer pludselig bliver radikale islamister.

Dette udstiller ét aspekt ved den generelle muslimske forståelse af synd, nåde og frelse, nemlig at det enkelte menneske på dommens dag selv må stå ansvarlig for sit liv og sine handlinger over for Allah højst kan håbe på Allahs tilgivelse, som imidlertid efter traditionel muslimsk opfattelse er temmelig usikker. Derfor kan man som muslim føle sig tilskyndet til at vælge radikale løsninger for at kompensere på sit tidligere syndige

liv og "få balance i regnskabet".

I kontrast til den muslimske usikkerhed med hensyn til Allahs tilgivende sindelag og dens uhyggelige konsekvenser med hensyn til at måtte drage i hellig krig, peger den kristne tro på Guds kærlige væsen og på Jesu forsoningsdød på korset: Gud elskede verden således, at han sendte sin Søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv (Joh 3,16), og på "det salige bytte", at "Ham, der ikke kendte til synd, har han gjort til synd for os, for at vi kunne blive Guds retfærdighed i ham" (2 Kor 5,21).

Set fra en anden synsvinkel synes synden paradoksalt nok ikke at være et helt så alvorligt problem i islam, som den er ifølge kristen opfattelse. Synd forstås nemlig i islam primært som onde handlinger, medens kristne er opmærksomme på, at synd også har en dybere dimension, nemlig at hjertet er vendt bort fra Gud.

Det centrale er forskellen

Synet på Gud, Jesus og synd og nåde blev indledningsvis præsenteret som tre nært forbundne emner. Sammenhængen består bl.a. deri, at fordi Allahs primære kendetegn efter toneangivende muslimsk opfattelse er hans ophøjethed, og fordi synden efter muslimsk opfattelse primært befinder sig på handlingsplanet, så er der hverken mulighed eller behov for at tage så drastiske midler i anvendelse, som at Allah selv måtte komme til verden. Det er tilstrækkeligt at sende en bog, Koranen, med Guds lov og vejledning til et retskaffent liv.

Efter kristen opfattelse derimod, er både Guds kærlighed så stor og syndens alvor så dyb, at Gud valgte den ultimative

løsning: selv at komme for at skabe forsoning og frelse.

Så set fra et kristent perspektiv har islam hverken forstået syndens alvor eller Guds kærlighed til bunds. Det er måske den mest dybtgående forskel mellem kristendommen og islam – selvom vi kristne selvfølgelig ikke skal foregøgle os selv, at vi har indset dybden af hverken synden eller Guds kærlighed.

Men netop denne radikale og ultimative løsning, som kristendommen repræsenterer, udgør også set fra en anden synsvinkel den afgørende forskel mellem kristendommen og islam: Jesus som Gud og frelser.

Sagen er nemlig, at hvis man bare sammenligner ligheder og forskelle mellem kristendommen og islam, vil man efter mit skøn kunne hævde, at stort set alt, hvad islam aktuelt bliver anklaget for – kvindeundertrykkelse, vold og had osv. – også på et eller andet tidspunkt et eller andet sted har kunnet iagttages i kristendommen.

Og tilsvarende har stort set alt, hvad vi kristne betragter som genuint kristent, også på et eller andet tidspunkt et eller andet sted kunnet findes blandt muslimer.

Den afgørende forskel, som ændrer hele billedet, er synet på Jesus! I samme øjeblik en muslim nemlig anerkender, at Jesus er Guds Søn og verdens frelser, er vedkommende ikke længere muslim.

Så alle ligheder til trods kan vi sige, at hovedforskellen mellem kristendommen og islam udgøres af intet mindre end det, der er selve hjertet i kristendommen: evangeliet om Jesus Kristus, Guds Søn og verdens frelser.

TEMA

Hvilke vilkår bør muslimer i Danmark have?

AF OLE SOLGAARD

Der er efterhånden en relativ stor gruppe muslimer i Danmark. Hvordan håndterer vi de samfundsmæssige udfordringer, som det giver et land, der ellers har været præget af "kristne" værdier? Og hvordan skal vi som kristne forholde os til sagen?

Ole Solgaard, f. 1969

Redaktør af *Budskabet* og journalist på *Tro & Mission*

I den offentlige debat har der været meget fokus på muslimer. TV2's udsendelse *Moskeerne bag sløret* har chokeret mange. Vi har set vold og terror med rod i islam. Nogle mener dog, at koblingen mellem vold og islam er overdrevet.

Midt i den ophedede debat overser nogle måske, at der er et menneske bag enhver muslim. Andre overser måske, at der bag enhver sympatisk muslim også ligger en ideologi.

I Danmark er der 700.000 mennesker, der er kommet hertil som indvandrere eller flygtninge.¹ De kommer fra forskellige kulturelle og religiøse baggrunde. Omkring 40 % af dem antages at være muslimer, og omkring 40 % er kristne.

Der er dog ikke officielle registreringer af religiøst tilhørsforhold uden for folkekirken, men forskere anslår, at der i dag er 284.000 muslimer i Danmark, dvs. 5 % af befolkningen. Det er næsten 10 gange så mange som i 1980. Halvdelen

af de danske muslimer bor i øvrigt i Storkøbenhavn.

Der er grund til både at være imødekommende over for vores muslimske medborgere og samtidig ikke være naiv omkring de kulturelle udfordringer.

Som kristne har vi nogle grundlæggende fælles pejlemærker i mødet med mennesker af en anden religion, men vi kan alligevel nå frem til forskellige vurderinger af, hvordan vi samfundsmæssigt skal forholde os til de konkrete udfordringer.

Derfor har vi spurgt fem personer om deres holdning til det samfundsmæssige aspekt. Svarene, som gengives på de næste sider, afspejler både nogle fællesnævner og et bredt spekter af synspunkter.

Vi håber, de forskellige holdninger og argumenter kan give læserne anledning til at reflektere videre.

Birthe Munck-Fairwood

Netværkskoordinator i
Tværkulturelt Center

Er muslimer primært en fare eller en gevinst for et "kristent" land som Danmark?

Muslimer er først og fremmest mennesker, og de er indbyrdes ligeså forskellige som kristne.

Det er ikke farligt for kristne at møde mennesker, der har en anden tro. Men selv sagt kan enkeltpersoner være til fare for et samfund, uanset hvilken tro de måtte have.

Der er altid noget, vi kan lære af et andet menneske. Ethvert menneske kan være Guds budbringer: "Glem ikke gæstfriheden, for ved at være gæstfrie har nogle uden selv at vide det haft engle som gæster" (Hebr 13,2).

I dag oplever vi, at mange muslimer fra Iran og Afghanistan ønsker at vide mere om den kristne tro, når de kommer til Danmark. Den mulighed har de ofte ikke haft i deres eget land. Mange menigheder i Danmark oplever mødet med disse mennesker som en stor berigelse.

Men kan islam som ideologi ikke være en fare?

Både i kristendommen og is-

lam findes mørke tekster, der op gennem historien er blevet brugt til at retfærdiggøre mørkets ugerninger. Som kristne skal vi være varsomme med at fortælle muslimer, hvad der er "sand" islam. Der findes tolkninger, som er voldsomt frastødende. Men lad os huske, at det store flertal af verdens muslimer er fredselskende mennesker.

Hvilke muligheder skal muslimer have for at praktisere deres tro i Danmark?

De samme muligheder som alle andre. I Danmark har vi religionsfrihed.

Hvilke hensyn bør der (ikke) tages til muslimer?

Samme hensyn som til alle andre borgere i dette land. Inden for rammerne af dansk lovgivning skal alle have mulighed for at praktisere deres religion. Det betyder, at vi må tage hensyn til hinanden og respektere hinandens spise-regler, klædedragt/hovedbeklædning (jødisk kippa, sikh turban eller muslimsk tørklæde), religiøse symboler og helligdage.

Jørn Blohm Knudsen

Generalsekretær i Åbne Døre

Er muslimer primært en fare eller en gevinst for et "kristent" land som Danmark?

Det er svært at svare på.

Vi ser andre steder i verden, at jo flere muslimer der er i et land, des vanskeligere forhold får de kristne.

Danmark er et åbent samfund, der giver plads til mangfoldighed. Men det kniber ofte muslimerne at acceptere, at nogle forlader den muslimske tro, og det kan give store spændinger – også i Danmark.

I Irak og Indonesien ser vi, at selv moderate muslimer kan blive presset af de radikaliserede grupper, så de medvirker til at forfølge de kristne eller andre grupper.

Hvilke muligheder skal muslimer have for at praktisere deres tro i Danmark?

Jeg har ikke noget imod, at de forkynnder deres budskab. Vi

må give andre de samme rettigheder, som vi selv ønsker. Alle har ret til at sige det, man mener, så længe man holder sig inden for lovgivningen og ikke fx opfordrer til vold.

Men det er et problem, at nogle muslimer nogle gange udnytter netop vores demokrati og frihedsrettigheder til at undergrave demokratiet.

Hvilke hensyn bør der (ikke) tages til muslimer?

I Nigeria er der eksempler på, at selv i områder, hvor muslimerne er i mindretal, presser de sharia-regler igennem. Og det går ud over de kristne.

Det er okay, at muslimer fx ikke vil spise svinekød. Men problemet opstår, hvis deres holdning er: "Når jeg ikke kan spise svinekød, så må de andre heller ikke spise svinekød". Dermed får de en indflydelse, som er betænkelig.

Frank-Ole Thoresen

Rektor på Fjellhaug Internasjonale Høgskole, tidl. missionær i Etiopien med erfaring i mødet med muslimer

Er muslimer primært en fare eller en gevinst for et "kristent" land som Danmark?

Man skal ikke være naiv i mødet med ideologier, som har voldelige eller nedbrydende elementer i sig. Men vi skal også som kristne undgå en hadmentalitet og skræmme-kampagne. De færreste muslimer er terrorister.

Vi må først og fremmest se på dem, der kommer til os, som mennesker, der er elsket af Gud.

Alle trosretninger og ideologier, der står i opposition til kristen tro – også sekularisme, materialisme og ateisme – er en udfordring for det "kristne" Danmark.

Hvilke muligheder skal muslimer have for at praktisere deres tro i Danmark?

Vi må værne om den samme ytrings- og religionsfrihed, som vi selv ønsker i andre lande. Det kan også indebære, at muslimer bør have samme mulighed for offentlig støtte som andre religiøse samfund og organisationer.

Hvis nogen misbruger friheden til voldspropaganda, har vi myndighederne til at be-

kæmpe det.

Der er naturligvis nogle udfordringer i en mangfoldig kultur. Vi må leve med forskelligheden, men samtidig søge at etablere forpligtende fællesskabsværdier – gennem samtale.

Hvilke hensyn bør der (ikke) tages til muslimer?

Så længe religionsudøvelsen ikke er skadelig eller undertrykkende for andre, tror jeg ikke, det er klogt at begrænse den. Begrænsninger kan tværtimod fremme muslimske parallelsamfund i stedet for integration.

Vi, der hævder klassiske kristne værdier, ved lidt om, hvad det vil sige at have minoritetsværdier, som er under pres. Tolerance medfører, at mindretal (også dem med "forkerte" holdninger og udtalelser) skal beskyttes.

Hvad mener du med "skadelig eller undertrykkende"?

Det afgøres primært af lovgivningen. Hvis religionsudøvelsen fx frarøver andre retten til at skifte religion, modtage lægehjælp eller er voldelig, må samfundet gribe ind.

Carsten Hjorth Pedersen

Leder af Kristent Pædagogisk Institut, forfatter til bogen *Respekt! – om åndsfrihed i dag*

Er muslimer primært en fare eller en gevinst for et "kristent" land som Danmark?

Det kan kun fremtiden – og evigheden – afsløre. Men vi skal mere nidkært end hidtil både forkynde evangeliet for muslimer og lære dem noget om åndsfrihed.

Hvilke muligheder skal muslimer have for at praktisere deres tro i Danmark?

De skal selvfølgelig have religions- og ytringsfrihed. Jeg er modstander af de aktuelle lovgivningsmæssige begrænsninger – dels fordi vi dermed ikke respekterer nogle af vores medmennesker, dels fordi det rammer os kristne som en boomerang.

Der skal ikke være statstilskud til religionsudøvelse på

samme måde, som der er til friskoler, for skoler opfylder undervisningspligten; og der findes ingen lignende "religionspligt", som staten skal understøtte. Men en stat, der bygger på åndsfrihed, bør give samme skattemæssige fordele til alle religiøse grupperinger i et land.

Må samfundet ikke bremse islams udbredelse?

Tvang harmonerer dårligt med tro. Men det er berettiget, at straffeloven forbyder flerkoneri, vold mod børn og opildnelse til vold.

Vi må også have et stærkt PET, som så vidt muligt hindrer muslimsk inspireret vold. Indvandringen bl.a. af muslimer må begrænses, da der er grænser for, hvor mange et lil-

Vi er nødt til at elske mennesket, men være kritisk over for islam og hjælpe mennesket med at komme væk fra den mørke ideologi

Massoud Fourouzandeh

Valgmenighedspræst,
forfatter til bøgerne *Den
forbudte frelse* og *Moskeer-
nes mange ansigter*

le land som Danmark kan integrere. Men nogle muslimer skal vi tage imod, og de, som er her, skal behandles ordentligt og retfærdigt.

Hvilke hensyn bør der (ikke) tages til muslimer?

Muslimske – og jødiske – børn i børnehaverne skal ikke tvinges til at spise svinekød; men de andre børn må ikke fratages muligheden for at gøre det. Gymnasieelever må gerne holde fredagsbøn på gymnasiet, men de må ikke tvinge nogen til at være med til den, og de må affinde sig med at være i et kælderrum. Voksne må godt faste under ramadanen, men hvis de bliver så afkræftede, at de ikke kan passe deres arbejde, må de tage fire ugers ferie, når der er ramadan.

Er muslimer primært en fare eller en gevinst for et "kristent" land som Danmark?

Islam er født og praktiseret som en politisk og krigerisk ideologi, der ikke har udviklet sig siden middelalderen. Så islam er farlig. Men muslimer er mennesker, der er skabt i Guds billede ligesom alle andre.

Den ideologi, der driver muslimen, er så farlig for verden og menneskeheden, at så længe en person – uanset hvor frisindet han/hun er – underkaster sig islam, så vil det før eller senere gå galt. Så vi er nødt til at elske mennesket, men være kritisk over for islam og hjælpe mennesket med at komme væk fra den mørke ideologi.

Et opgør med islam er ikke alene til gavn for os selv, men for hele menneskeheden.

Hvilke muligheder skal muslimer have for at praktisere deres tro i Danmark?

En moské er ikke "Guds hus", der forkynder fredens budskab. Muhammed byggede en moské, som blev brugt som hans "krigsministerium" og det sted, hvor man mobilise-

rede jihad. Derfor er moskéer yderst farlige for Europa og demokratiets fremtid.

Ønsker du forbud mod moskéer i Danmark?

Så længe vi ikke må bygge eller restaurere kirker i muslimske lande, er det tåbeligt, naivt og selvdestruktivt, at de samme lande får lov til at finansiere store moskéer hos os. Moskébyggeri bør stoppes, og de eksisterende moskéer må enten forbydes eller have den samme behandling, som deres finansieringslande giver til kirkerne og kristne i Mellemøsten.

Hvilke hensyn bør der (ikke) tages til muslimer?

Enhver ideologi, kultur og middelalderlig tradition, der er undertrykkende og underminerer ligestillingen og danske gode værdier, skal bekæmpes og i sidste ende forbydes.

Skal muslimer så ikke have religionsfrihed?

Enhver frihed, inkl. religionsfrihed, må være i overensstemmelse med grundloven og ikke stride mod ro og orden i samfundet.

- 1 Kilder til tallene i denne artikel:
www.sameksistens.dk/temaer/religion/religios-baggrund/

da.wikipedia.org/wiki/Islam_i_Danmark

www.religion.dk/religionsanalysen/hvor-mange-indvandrere-lever-i-danmark

www.b.dk/globalt/dobbelt-saa-mange-muslimer-i-danmark-paa-20-aar

TEMA

Evangeliet til muslimer

AF ANKER NIELSEN

Når vi vil fortælle muslimer om Jesus, har vi meget at lære af netop hans fremgangsmåde. Og så må vi afspejle det, vi indretter vores liv efter.

Anker Nielsen, f. 1963
Evangelist blandt tyrkere
anker.b.nielsen@gmail.com

Når vi kender Jesus og følger ham, ønsker vi, at alle andre også skal møde ham og lære ham at kende. Det gælder også muslimerne, men hvordan kan vi fortælle dem om Jesus?

Tidligere muslimer, der er kommet til tro på Jesus, giver ofte udtryk for, at der er en eller flere af følgende tre faktorer, der har haft afgørende betydning for, at de er kommet til tro.

Det nævnes oftest, at de gennem kristne har mødt kristen næstekærlighed. Altså at kristne har vist dem en omsorg, hjælp eller opmærksomhed ud over det sædvanlige. Det andet er, at de enten har haft et syn eller en drøm, hvor de har mødt Jesus, Gud eller en engel. Og sidst, at de har oplevet, at Gud har grebet mirakuløst ind fx ved helbredelse eller redning i en farlig situation i deres eget liv eller i et andet menneskes liv, som de er tæt på.

Det er ikke ofte, at muslimer i større tal ad gangen kommer til tro på Jesus. Vi oplever

dog, at det er sket i forholdsvis mange tilfælde blandt de flygtninge, der er kommet til Danmark de sidste par år, men det er desværre snarere undtagelsen end reglen.

Jeg nævner ovennævnte tre faktorer for at skærpe vores opmærksomhed på det, som vi kan have indflydelse på.

Der er ikke tvivl om, at *Gud* arbejder blandt muslimer både gennem drømme og ekstraordinære tegn. Vi kan bede Gud om at virke på den måde, og det skal vi gøre! Men vi kan ikke bestemme, hvor og hvornår Gud skal virke på den måde. Vi kan derimod spejle noget af Guds kærlighed til mennesker gennem vores liv, og det er det allervigtigste, vi kan gøre i mødet med muslimer.

Jesus lyttede og stillede spørgsmål

Min egen tilgang til mødet med muslimer har i mange år været inspireret af Jesu møde med læ-

terne i templet, da han var der som tolvårig. Der står, at "han *sad* midt blandt lærerne, *lyttede* til dem og *stillede dem spørgsmål*. Alle, der hørte det, undrede sig meget over hans *indsigt* og de *svar*, han gav" (Min kursivering, Luk 2,46f).

At Jesus sad midt blandt lærerne, er et udtryk for, at han ikke bare snakkede med dem, mens han i virkeligheden var på vej til noget andet og måske mere vigtigt. Han sad hos dem og gav dem sin fulde opmærksomhed. Han signalerede, at han gerne ville være sammen med dem, og at han ikke havde travlt. Det understreges af, at han lyttede til dem og stillede dem spørgsmål. Jesus var oprigtigt interesseret i at høre og forstå, hvad lærerne i templet tænkte og mente.

Når det drejer sig om Jesus i templet, er det nærliggende at antage, at Jesus allerede fra begyndelsen vidste, hvad lærerne tænkte og mente, men det forhindrede ham ikke i at lytte og stille spørgsmål for at forstå. Jesus havde ikke travlt med at fortælle dem, hvad han selv mente. Han brugte tid, lyttede og opbyggede på den måde tillid.

Resultatet af den fremgangsmåde blev, at de, der stod på sidelinjen og var tilskuere, alle undrede sig over hans *indsigt* og over de *svar*, han gav.

Selvom det fremgår af teksten, at Jesus mest lyttede og stillede spørgsmål, oplevede de tilstedeværende, at Jesus havde stor indsigt. At have stor indsigt er ikke primært et spørgsmål om at have stor viden, men handler i høj grad også om at forstå den, man taler med.

På den måde blev lærerne interesserede i at finde ud af, hvad Jesus tænkte og mente, og han vandt retten til at svare på de spørgsmål, som lærerne i virkeligheden tumlede med. Der findes ikke noget bedre udgangspunkt for at dele sin tro, end når mennesker interesseret

stiller spørgsmål til vores tro og vores forhold til Gud.

Godt at vide lidt om islam

Det kan være en god ting at vide lidt om islam, når man mødes med muslimer. Men manglende viden om islam er ikke en god undskyldning for slet ikke at mødes med muslimer.

Det at vide lidt om islam har ikke til formål, at man skal forberede sig på at diskutere med muslimer om deres tro. Det fører sjældent noget godt med sig. Den væsentligste grund til at vide lidt om islam er, at det er nemmere at spørge ind til noget, man ved lidt om, end til noget, man ingen anelse har om.

Hvis man ikke synes, at man ved så meget om islam, så brug det som en anledning til at læse lidt om islam, eller spørg de muslimer, du gerne vil mødes med, om at fortælle dig, hvad de tror på.

Koranen fortæller om mange af de personer, vi kender fra Det gamle Testamente. Muslimer kender beretningerne om disse personer. Beretningerne stemmer ikke helt med det, vi kender fra Bibelen, men muslimer vil naturligvis antage, at den version, som de kender, er den rigtige.

Disse uoverensstemmelser kan meget let føre til diskussioner, der ender som påstand mod påstand og i sidste ende til spørgsmålet om, hvorvidt det er Koranen eller Bibelen der har ret. Ifølge Koranen, der taler relativt meget om Jesus (eller Isa, som han kaldes), blev Jesus ikke korsfæstet, og han døde og opstod heller ikke.

I vores møde med muslimer er der ikke meget, vi hellere ville, end at rydde netop den misforståelse af vejen, og samtidig er netop det det mest vanskelige. Den største faldgrube i mødet med muslimer er at tro, at vi ved rationel argumentation kan rydde muslimers misforståelse

Manglende viden om islam er ikke en god undskyldning for slet ikke at mødes med muslimer

Den største faldgrube i mødet med muslimer er at tro, at vi ved rationel argumentation kan rydde muslimers misforståelse omkring kristnes tro Jesus som Guds søn af vejen

omkring kristnes tro på en treenig Gud og Jesus som Guds søn af vejen.

Jeg har besøgt flere tyrkiske moskeer og har aldrig følt mig uvelkommen der. Man kan fint gå på besøg i den lokale moske, fortælle at man er kristen, og at man gerne vil vide mere om islam og hvad muslimer tror på.

Der findes omkring 130 moskeer i Danmark. Udover et bederum har de også et caféområde, hvor mænd sidder og snakker og drikker kaffe/the. Ikke alle imamer taler dansk, i hvert fald ikke i de tyrkiske moskeer, men der vil være folk, som kan hjælpe med at oversætte, eller som selv kan fortælle, hvad de tror på.

Ofte vil muslimer i helt almindelige hverdagssituationer hos frisøren, på spisestedet, i taxien osv. opleve det at tale om tro langt mere naturligt, end de fleste danskere gør. De vil ofte blive overrasket over at møde kristne, der tager deres kristne tro alvorligt. Her kan man lære meget om islam – både om det, islam officielt lærer, men også om den islam, som den enkelte praktiserer.

Hvad indretter vi vores liv efter?

Da Jesus mødte lærerne i templet som tolvårig, sad han som nævnt midt iblandt dem, lyttede til dem og stillede dem spørgsmål. Jeg forestiller mig, at Jesus allerede på det tidspunkt kendte Det gamle Testamente bedre end lærerne i temp-

let, men han begyndte ikke med at belære dem om, hvad der stod, og om hvordan det skulle forstås. Han lyttede til dem og stillede dem spørgsmål og viste dermed sin interesse og gav lærerne lov til at fortælle ham, hvordan de mente, at tingene hang sammen. Jeg har ikke noget bedre råd til vores møde med muslimer end at gøre det samme.

Vi kan læse tykke bøger om islam, men vil vi finde ud af, hvad den enkelte muslim tænker og tror, må vi lytte interesseret til dem og stille spørgsmål. Vi vil opleve, at rigtig meget af det, vi har læst om islam, går igen hos mange muslimer, men når vi kommer lidt ned under overfladen, er mange muslimers liv og praksis forskellig fra det, vi har læst.

Når det kommer til stykket, *tror* vi sjældent det, som vi siger, vi tror på. Vi fortæller snarere, hvad vi har *lært*, at vi skal tro på. Men det, vi virkelig tror på, er det, vi indretter vores liv efter. Sådan er det både for os, der er kristne, og også for muslimer.

Det kan give anledning til at stille interessererede og åbne spørgsmål om forholdet mellem det, muslimen siger, han tror på, og det liv, han reelt lever. Og det samme gælder i øvrigt også den anden vej. Vi må også kunne svare på, hvorfor vi lever, som vi gør, når vi tror på det, vi siger, vi tror på. Vores liv er i lige så høj grad et vidnesbyrd, som det vi siger.

Behov for en frelser

Det emne, jeg oftest forsøger at komme til at tale med muslimer om, er deres forhold til synd.

Koranen har en beretning om Eva og Adam, som minder om Bibelens, men islam lærer ikke, at Evas og Adams forseelse var så alvorlig, som Bibelen fortæller om.

Islam lærer, at Gud ikke kræver mere af mennesket, end mennesket er i stand til at efterleve. De fleste muslimer erkender, at de ikke selv er uden fejl, og mange ærlige muslimer vil også vedgå, at det ikke er muligt eller i hvert fald meget svært at leve uden at begå fejl. Muslimer sætter deres håb til, at Gud vil vise dem barmhjertighed, for ifølge Koranen viser Gud barmhjertighed, mod hvem han vil. Men i islam er der ikke nogen sikkerhed for, at Gud vil vise barmhjertighed mod den enkelte.

En snak om dette kan være et udgangspunkt for en samtale om behovet for en frelser og for et vidnesbyrd om, hvad Gud har gjort i Jesus.

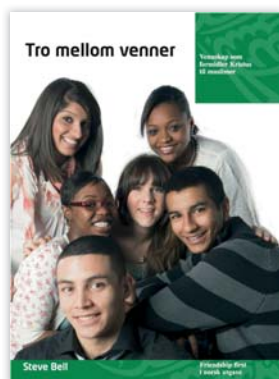
Gå frimodigt!

Lad mig til sidst nævne det allervigtigste: Det er ikke os, der hverken kan eller skal overbevise om, hvem Jesus er. Det er Gud alene! Bed altid Guds Ånd om at arbejde gennem dig. Gå frimodigt i oprigtig kærlighed, vær nysgerrig, vis oprigtig interesse og fortæl om, hvad Jesus har gjort i dit liv, og om hvorfor du følger ham.

Vis også, hvad det konkret betyder i dit liv og i din hverdag. For muslimer er troen ofte ikke teoretisk, men meget praktisk. Deres handlinger viser, at de er troende. Sådan er det i virkeligheden også for os, der tror på Jesus. Det er vanskeligt at forestille sig en tro på Jesus, der ikke fører til et forandret liv. ■

TEMA

Inspiration til at dele evangeliet med muslimer

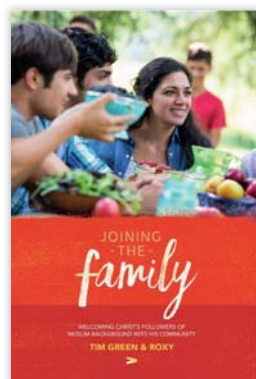

TRO MELLOM VENNER

Kursuspakken indeholder en bog, tre dvd'er og en lederhåndbog. Ærindet er at opmuntre kristne til at bygge ægte og varige relationer til muslimer, hvor den kristne tro viser sig i ord og handling.

Norsk udgave af engelsk oplæg.

www.lundeforlag.no

JOINING THE FAMILY

Bog og kursusmateriale om at integrere nye Jesus-troende fra andre kulturer i menighedssammenhæng.

www.kitab.org.uk

KRISTENDOMSKURSUS FOR MUSLIMER

Materialet er et oplæg til inspiration for kristne, der gerne vil berede jordbunden og forkynde evangeliet for søgende muslimer gennem ni centrale bibelstudier. Findes også på arabisk og engelsk.

www.dlm.dk/om-os/download/studiemateriale-integration

VEJLEDNING OM DÅB AF ASYLANSØGERE

Danske menigheder bliver i stigende grad opsøgt af muslimske asylansøgere, der ønsker dåb. Som hjælp til bl.a. præsterne har Folkekirke & Religionsmøde udarbejdet denne vejledning.

www.religionsmoede.dk/aktuelt/nyhedsarkiv/revideret-vejledning

TVÆRKULTUREL INDSATS I LM

På hjemmesiden er der henvisning til diverse materialer, arrangementer og muligheder. Desuden er der kontaktinformationer til LM's tværkulturelle konsulenter, der gerne yder konkret hjælp og vejledning.

www.dlm.dk/integration/integrationstilbud

Se flere henvisninger på side 39!

TEMA

Et liv blandt muslimer

AF BIRGITTE

På fødeafdelingen ligger kvinden i den ene seng og beder Allah om hjælp, mens kvinden i sengen ved siden af beder til Jesus.

Birgitte, f. 1973

Jordemoder
Arbejder for Luthersk Mission
i Etiopien

Når talen falder på muslimer, begynder vi ofte at tænke på terrorisme, radikalisme, rå ondskab, forfølgelse af kristne osv. Jeg tror, mange af os kan være bange for disse mennesker – eller det er måske bare mig?

Journalisternes konstante beskrivelse af fundamentalistiske muslimers hærgen rundt om i verden i form af terrorangreb, selvmordsbomber og andre grusomheder fremmer ikke ligefrem kærligheden til dem ...

Jeg tror, det er vigtigt at huske på, at det bare er en side af virkeligheden. I min nuværende hverdag i Østafrika og i mit samarbejde med muslimer er det en anden virkelighed, som fylder, og den vil jeg gerne dele med jer.

Jeg tror, vi trænger til lidt flere nuancer i opfattelsen af vore muslimske medborgere, også ude i verden – de er mennesker, som du og jeg! Det er så nemt at holde fordommene i hævd og

frygtens bål i brand, når jeg holder disse mennesker på god afstand. Derfor må jeg bede Gud give mig kærlighed til dem. Personlige relationer til muslimer er en vigtig faktor til at se, at virkeligheden ikke er så sort og hvid, som journalisterne gerne gør den til.

Dødsfald på fødeafdelingen

På hospitalet, hvor jeg arbejder, er vi – kristne og muslimer – enige om, at der er en Gud. På fødeafdelingen ligger kvinden i den ene seng og beder Allah om hjælp, mens kvinden i sengen ved siden af beder til Jesus. Trods forskellig tro er vi alle overbevist om, at der er én uden for os selv, som har kontrol og ved, hvor vejen går.

Lad mig give et eksempel på, hvad troen indebærer for nogle muslimer:

Jeg husker en morgen, hvor en af vores kvinder var meget dårlig. Der var ikke meget mere

at gøre, men vi forsøgte alligevel at få nogle af hendes slægtninge til at give blod – det var absolut eneste chance.

Kvinden og hendes familie, der er muslimer, er kede af det. De ser, at det er alvorligt, og flere gange siger de: "Allah ved bedst", og "Det går, som Allah vil", mens de kigger opad som for at påkalde sig hans opmærksomhed. De udtrykker en stor tillid til Allah og hans kontrol over situationen.

Til sidst ser vi, at nu er der ikke mere håb. Jeg må gå til laboratoriet for at bede dem afbryde blodtapningsprocessen; det er for sent. Dermed får familien også at vide, at det er slut. Tilbage på stuen er de tydeligt kede af det og udtrykker deres sorg. Men på en væsentlig mere stille og afdæmpet måde, end hvad jeg har oplevet kristne gøre.

Gudsbillede

Jeg forundres over deres faste tillid til Allah og til, at han har den fulde kontrol: "Sådan ville Allah det". De synes at være så forankrede i, at Allah er hellig. Hans vilje og hans handlinger stiller man ikke spørgsmål til; dem accepterer man.

Jeg kan genkende noget af det i min egen tro på Gud. Jeg tror jo også på, at Gud har den fulde kontrol og leder "ad rette stier for sit navns skyld" (Sl 23,3b). Men samtidig bliver jeg så utrolig taknemmelig for, at vi har en Gud, som det går an at udøse vores hjerte overfor (Sl 62,9). Vi får lov til at tale ud med Gud om det, vi ikke forstår. Det måtte jeg gøre den dag. Jeg havde svært ved at forstå, hvorfor Gud tillod, at denne mor skulle dø og tre børn skulle blive moderløse; det kunne have været undgået.

Jeg er taknemmelig for den frie adgang, jeg har til Gud pga. Jesu blod. Men når jeg sammenligner med muslimerne, kan jeg indimellem få den tanke, at jeg måske har et lidt for ensidigt venskabeligt syn på Gud, så jeg glemmer, at han også er en fortærende ild (Hebr 12,29). Han hader synd så meget, at hans egen søn måtte betale med sit liv, for at du og jeg kan gå fri!

Kvindes værdi

Noget andet, jeg har lagt mærke til, er muslimernes syn på kvinder.

Islam giver ikke kvinder nogen høj status: De er skabt til at tjene og servicere mænd. Ugifte

FOTO: GSK/FLECK

kvinder rangerer som noget af det laveste, og det er helt utænkeligt, at en voksen, muslimsk kvinde er ugift. Rejser hun alene til et fremmed land, kan det for nogle muslimer være det samme, som at hun er prostitueret.¹

Det kan derfor godt give anledning til en del tanker og bekymringer, når man som jeg er enlig og ifølge nogens definition tilhører ovennævnte kategori af kvinder. Men uanset hvad de andre tænker, holder jeg fast i, at i Guds øjne er vi alle underfuldt skabt (Sl 139), og vores værdi afhænger ikke af, om vi er gift, har børn osv.

En enkelt gang har jeg fået fornemmelsen af, at jeg kun havde betydning/værdi, så længe jeg skulle hjælpe med et bestemt problem. Da jeg havde løst opgaven, havde den muslimske mand ikke længere interesse i at snakke med mig. Det kan jeg personligt godt leve med, så længe jeg får lov til at hjælpe kvinderne og netop vise dem, at de i mine øjne er værdifulde, samt at det er mit ønske at hjælpe dem med en god og tryk fødsel.

Oftentimes bliver jeg dog mødt med taknemmelighed og respekt, som da jeg en dag kom ind ad døren til fødeafdelingen og blev stoppet af en muslimsk mand. Jeg havde hjulpet hans kone. Han sagde en masse på oromo og jeg forstod, at han ønskede at sige tak. Samtidig loftede han begge hænder mod himlen, formentlig for at indikere, at vi måtte rette takken opad. Jeg strakte også hænderne opad. ■

På hospitalet, hvor jeg arbejder, er vi – kristne og muslimer – enige om, at der er en Gud.

1 Kilde: Ayaan Hirsi Ali's bog *Infidel*, 2007 (Kindle ed. Loc. 1147)

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Jesus kommer snart – danskerne er ligeglade

I begyndelsen af 2016 hørte jeg om en lille dreng, der havde drømt, at Jesus kom tilbage til foråret! Faktisk gik jeg og ventede lidt på det. Jeg kom i hvert fald til at tænke over, at det jo pludselig kunne ske. Og med det perspektiv på min hverdag var der mange ting, som blev ligegyldige, og andre ting blev helt enormt vigtige.

Men så glemte jeg det igen – glemte at være i forventning om, at dagen, hvor Jesus kommer igen, kan være lige om hjørnet. Tidspunktet for, hvornår det sker, er heller ikke noget, vi skal prøve at regne ud. Men at løfte hovedet og kigge efter Herren er en sund øvelse.

At have genkomstperspektivet ind over livet rykker nemlig rundt på prioriteringer, og det forvandler hverdagens bekymringer til småting. Så er der kun én, stor, bekymring tilbage: Er jeg klar, når Jesus kommer? Er mine nærmeste klar?

Julen og adventstiden er for

længst forbi for denne gang. Men ved en gudstjeneste i det forgangne år blev jeg mindet om, at det er advent hele året, fordi vi venter og venter – kommer han mon snart? Det tror jeg, han gør! Ikke fordi jeg kan regne det ud, men fordi der er tegn i tiden, som viser, at det nærmer sig. Tegn, som Jesus selv beskrev.

Ét af de tegn blev jeg mindet om, da jeg læste om en undersøgelse lavet for Danmarks Radio, hvor der skulle tages stilling til udsagnet: "Min religion er meget vigtig i mit liv". Færre end hver femte deltager i spørgeundersøgelsen svarer *helt enig/enig* til det udsagn. For bare få årtier siden var andelen af troende noget større.

Nu blev der ikke spurgt til et bestemt livssyn i undersøgelsen, men uanset er det et tegn på, at der er stadig færre kristne i Danmark. Det er jo urovækkende læsning, selv om det ikke burde overraske. Og svarene skyldes vel at mærke ikke, at de, der ikke

længere finder kristentroen vigtig, tror på noget andet. Undersøgelsen viser nemlig, at en tredjedel af de adspurgte hverken er enig eller uenig i, at deres religion er meget vigtig i deres liv. En stor gruppe af befolkningen vil altså ikke tage stilling til udsagnet – de er ligeglade!

"Der er en række forskellige motiver for ikke at erklære et tilhørsforhold. Et er, at vedkommende er religiøst søgende. Men klart de fleste tvivlere er hverken troende eller ateister, men simpelthen bare ligeglade. Det er en voksende gruppe, både i Danmark og resten af den vestlige verden," siger Brian Arly Jacobsen, dansk religionssociolog, i en kommentar til undersøgelsens resultatet (ifølge dr.dk, 7. november 2016).

Det er endnu mere urovækkende læsning. Men måske alligevel forventeligt. For det skal være i de sidste tider, som det var i Noas dage (Matt 24,37ff): Menneskene

åd og drak, giftede sig og bortgiftede, uden at være bekymrede for, om der var konsekvenser forbundet med deres livsstil. De var uinteresserede i Noas byggeri af båd, ja, det havde de kun hån tilovers for. De var ligeglade med alle advarsler om en kommende vandflod. Sådan er det også nu.

Jesus kom ikke i foråret 2016. Så endnu er det tid. Tid til, mens vi spejder og venter, at vi prøver at vække vores naboer, venner, kolleger og landsmænd op af deres ligegladhed.

Ruth Vatne Rasmussen

En del tænker, at det er mere farligt og forkert at spise et par lakridser for meget, end det er at gå på kompromis med Guds klare ord

Hvor meget *må man* synde?

"Man må godt synde en gang imellem. Vi er jo kun mennesker," har vores nuværende kirkeminister, Mette Bock, udtalt for et par år siden.

Det minder mig om en af de tankevækkende og humoristiske replikker fra Lille-Per i *Far til fire*: "Man må ikke sige 'for Satan', men man må godt sige 'for eksempel'. Bare man ikke siger det for tit!"

Fællesnævneren for de to udtalelser er, at det, som man definerer som synd, skal man være mådeholdende med, selv om det er en acceptabel del af det at være menneske.

Jeg vil komme med tre indvendinger mod den tankegang.

For det første forveksles Guds og menneskers tanker om, hvad synd egentlig er. Mette Bocks udtalelse er et svar på, hvordan hun forholder sig til diverse sundhedsråd. Altså: synd er, at man ikke lever/spiser sundt! Den opfattelse af synd er meget udbredt. Det kan man fx konstatere,

hvis man googler: "man må godt synde" – og dermed får en stribe henvisninger, hvor formuleringen netop vedrører sundhed.

Dermed bliver synd alene noget uhensigtsmæssigt, man gør mod sig selv og sin egen krop. Men i bibelsk forstand er synd først og fremmest synd mod Gud og min næste. Synd er oprør mod og mistilid til Gud samt overtrædelse af hans bud, der handler om at elske Gud af hele mit hjerte og min næste som mig selv.

En del tænker, at det er mere farligt og forkert at spise et par lakridser for meget eller i øvrigt falde ved siden af gængse forventninger, end det er at gå på kompromis med Guds klare ord. Den sunde gudsfrygts varsomhed er fremmed for vores tid.

For det andet er det indbildning, at mådeholden synd er i orden. Det er ellers en nærliggende fristelse for mange af os at tænke, at en lille smule synd, bare en gang imellem,

er passende: Det betyder ikke så meget, at jeg fifler lidt med tingene – bare det ikke sker for tit, eller bare det ikke er værre end de andres synd, eller bare det ikke bliver opdaget!

Men virkeligheden er anderledes. Gud tager selv den mindste synd alvorlig. Enhver synd kan skille os fra ham og ødelægge forholdet til vores medmennesker og også til os selv. Derfor er det på ingen måde ufarligt at handle imod Guds vilje, heller ikke i "små" ting.

For det tredje er det en misforståelse, at det er menneskeligt at synde. Det var i hvert fald ikke Guds oprindelige tanke med mennesket. Som mennesker er vi skabt til at leve i kærlighed; ikke til at synde.

Selvom vi lever i syndefaldets verden og bærer den syndige natur i os, kan vi ikke undskylde os eller lade stå til med synden. Og det kan vi slet ikke som kristne, der netop er nyskabt til at leve som tjenere

for Kristus og ikke for synden. En kristen kan ikke slå sig til ro med synd. Venskab med synden er nemlig fjendskab med vores frelser.

En kristen finder ikke sin hvile i syndernes tilladelse, men i syndernes forladelse, og netop dér finder vi også kraften til at leve i kærlighed og kæmpe mod synden.

Derfor vil jeg tilslutte mig ordene fra Salme 119,11: "Jeg gemmer dit ord i mit hjerte, for ikke at synde mod dig."

Ole Solgaard

FOR TROEN

Jeremias blev en mur af bronze

JEREMIAS III

AF PETER OLSEN

*Gennem næsten 50 år løb folket storm mod Jeremias.
Men de fik ikke bugt med hans troskab mod Guds Ord.*

*Gud gav den usikre profet
store løfter: "Du skal ikke
frygte for dem, for jeg er med
dig og frelser dig"*

Da Jeremias blev kaldet som profet, var han en ganske ung mand. Derfor turde han ikke være Guds talerør. Han sagde: "Ak, Gud Herre, jeg er ung; jeg forstår ikke at tale" (Jer 1,6).

Men det ville Gud ikke høre på. Han svarede: "Overalt, hvor jeg sender dig, skal du gå, og alt, hvad jeg befaler dig, skal du tale" (1,7).

Gud gav den usikre profet store løfter: "Du skal ikke frygte for dem, for jeg er med dig og frelser dig ... Se, nu giver jeg dig myndighed over folkene og rigerne til at rykke op med rode og til at rive ned, til at ødelægge og til at jævne med jorden, til at bygge op og til at plante ... Jeg gør dig i dag til en befæstet by, en søjle af jern, en mur af bronze mod hele landet ... De skal angribe dig, men ikke overvinde dig, for jeg er med dig og redder dig" (1,8.10.18f).

Disse løfter må have styrket Jeremias' selvbevidsthed som profet og ikke mindst hans forventninger til, hvad han og Gud sammen skulle udføre ved Jeremias' forkyndelse.

Men hvordan gik det så?

Vi så i den første artikel¹ om Jeremias, at han forkyndte i Jerusalem og Juda gennem næsten 50 år. Han advarede om den dom, der snart ville komme, hvis ikke de omvendte sig. Men i det meste af denne periode svarede de: "Det vil vi ikke!" (6,16).

I den anden artikel så vi, at hans bysbørn i Anatot truede med at dræbe ham (11,21). Flere gange blev han både slået og fængslet. Folk

troede simpelthen ikke på, at Gud havde sendt ham. De troede ikke på det budskab, han forkyndte (43,2). Da han var en gammel mand, slæbte de ham med til Egypten. Så vidt vi ved, døde han dernede og måske for sine landsmænds hånd. En gammel jødisk tradition siger, at han blev stenet.

Derfor er Jeremias blevet kaldt lidelsens og tårernes profet. Næst efter Noa er Jeremias den mest ensomme profet i hele Bibelen.

Gud forbød ham at gifte sig (16,2). Han måtte heller ikke deltage i de andres fester (16,8). Ja, han måtte ikke engang gå i forbøn for folket, for Gud ville ikke høre (11,14).

Hele Jeremias' liv skulle forkynde den dom og elendighed, som Gud ville sende over Juda rige på grund af deres frafald.

Et upålideligt vandløb

Spørgsmålet er så, hvordan de vilkår hænger sammen med de løfter, som Gud gav den unge Jeremias, da han blev kaldet som profet?

Til at begynde med har Jeremias nok selv forstået løfterne sådan, at folket ville omvende sig, at han ville få en fremtrædende position i folket, og at han ville blive hædret som den store leder af vækkelsen. Måske ville han også lede folket i en succesfuld forsvarskrig mod babylonierne.

Men sådan kom det slet ikke til at gå!

Derfor blev Jeremias flere gange fristet til at give op. Han sagde: "Jeg kan ikke holde det ud,

Peter Olsen, f. 1963

Bibelunderviser i LM og lærer på Dansk Bibel-Institut
po@dml.dk

jeg kan ikke bære det!" (20,9). Men det blev han nødt til, for det blev ikke bedre med folket. Så sagde Jeremias: "Jeg vil ikke mere tale i Guds navn." Men det *skulle* han. Gud befalede ham at fortsætte.

Når Jeremias tænkte tilbage på løfterne, måtte han sige til Gud: "Du lokkede mig, Herre, og jeg lod mig lokke, du var mig for stærk, og du vandt" (20,7). Ja, på et tidspunkt gik han endda et skridt videre og bebrejdede Gud: "Du er blevet mig en bæk uden vand, et upålideligt vandløb" (15,18).

Kan man sige sådan til Gud? Du er upålidelig, Gud, som en udtørret bæk. Du holder jo ikke dine løfter!

Gud gentager sine løfter

Efter denne anklage går Gud i rette med Jeremias. Han fælder en ganske hård dom over Jeremias' ord, men Gud slår ikke hånden af ham. Tværtimod!

"Hvis du vil vende om, lader jeg dig vende om, så du kan stå i min tjeneste. Hvis du fremfører dyrebare ord og ikke tom snak, skal du være min mund. De vil vende sig til dig, men du må ikke vende dig til dem. Over for dette folk gør jeg dig til en stejl bronzemur; de skal angribe dig, men ikke besejre dig, for jeg er med dig, jeg frelser dig og redder dig, siger Herren" (15,19f).

Disse løfter havde Jeremias hørt flere år tidligere, og det var jo netop disse løfter, han ikke syntes, at Gud levede op til. Da han nu vendte sin fortvivelse mod Gud og gik i rette med ham for upålidelighed, gentog Gud simpelthen de samme løfter!

Hvad var meningen?

For *det første* må vi konstatere, at Jeremias' bebrejdelse mod Gud var "tom snak." Den skulle han vende om fra og i stedet fremføre "dyrebare ord."

Da han nu vendte sin fortvivelse mod Gud og gik i rette med ham for upålidelighed, gentog Gud simpelthen de samme løfter!

Gud gav altså *ikke* Jeremias ret. Gud var *ikke* upålidelig!

Deraf lærer vi at holde igen med vores anklager og vore bebrejdelser mod Gud. Han kan i og for sig godt tåle at høre vores tomme snak. Han ved jo, at vi har disse følelser og tanker. Det ved han, længe før de kommer ud af vores mund. Men vores anklager og bebrejdelser mod ham er reelt forkerte, uanset hvor stærkt vi føler for dem.

Gud er nemlig *ikke* upålidelig. Han holder sine løfter!

For *det andet* gentog Gud sine løfter til Jeremias. Dette skulle Jeremias derfor også gøre. Han skulle fastholde løfterne ved at tro på dem og ved at *gentage* dem for sig selv. Han skulle minde Gud om disse løfter og spejde efter deres opfyldelse. Det ville hjælpe ham til at forstå, hvad de handlede om.

Gud holder sine løfter

Gennem næsten 50 år løb folket storm mod Jeremias. De gjorde alt, hvad de kunne, for at få ham til at tie stille. De truede ham, de slog ham, de smed ham i fængsel, og til sidst stenede de ham muligvis til døde. Men de fik ikke bugt med hans tro mod Guds Ord. Han blev ved med at sige, hvad Gud havde sagt til ham. På den måde blev han en bronzemur mod folket.

Og det var netop Guds opfyldelse af løf-

terne! Jeremias blev bevaret i troen på Guds Ord. Han blev bevaret som Guds barn. Han blev bevaret for himlen.

Det var Gud selv, der virkede denne tro mod Jeremias. Selv var han flere gange ved at give op. Men Gud lagde sine ord i Jeremias' mund, læser vi (1,9). Ja, han lod Jeremias sluge ordene, så de kom ind i ham, hvor de blev "til fryd og til hjertets glæde" (15,16).

Men da han i sin skuffelse prøvede at beholde Guds Ord for sig selv, "kom der i mit hjerte en brændende ild, den rasede i mine knogler," fortæller han (20,9). Det var Guds Ord. Det var kommet ind i ham, og det ville ud. Når han prøvede at beholde det derinde, tvang det sig vej ud af ham. Det var Guds Ord selv, der tvang ham til at forkynde Ordet. Gud gjorde endda Jeremias til en bronzemur mod Jeremias selv. Ordet i Jeremias' mund og hjerte forhindrede vantroen i at få magten over ham.

Det var på den måde, Gud opfyldte sit løfte og gjorde Jeremias til en bronzemur mod hele folket. De angreb ham, men besejrede ham ikke. De løb storm imod hans tro. Men muren holdt. Jeremias blev bevaret i en sund og levende tro lige til sin død. Det var ofte en svag og famlende tro. Indimellem var troen så lille, at Jeremias ikke selv kunne få øje på den.

Men Gud så hans tro, for det var Gud, der bevarer den i ham.

Og det er på samme måde, Gud bevarer os i den frelsende tro. Midt i fald og vantro gør han os til en bronzemur mod synden, Djævelen og "verden". De løber storm imod os. Men vender vi os til Gud og klager vores nød til ham, så bevarer han os som en bronzemur. Som han gjorde med Jeremias, sådan virker Gud i os, at vi bliver bevaret hos ham.

Den nye pagt

Gennem Jeremias giver Gud løfter, der rækker ud over Jeremias' egen levetid: "Der skal komme dage, da jeg slutter en ny pagt med Israels hus og med Judas hus ... Jeg lægger min lov i deres indre og skriver den i deres hjerte ... Alle kender mig fra den mindste til den største, siger Herren. Jeg tilgiver deres skyld og husker ikke længere på deres synd" (31,31-34).

Gud vil skrive sin lov ind i vore hjerter, læser vi. Dette gør han ved at tilgive vores skyld.

Skærtorsdag, da Jesus indstiftede nadveren,

sagde han: "Dette bæger er den nye pagt ved mit blod, som udgydes for jer" (Luk 22,20). Her ser vi opfyldelsen af løftet i kapitel 31.

Paulus forklarer korintherne, at den nye pagt er Åndens pagt; dvs. evangeliet, og ikke bogstavens – lovens – pagt (2 Kor 3,6). Når vi kommer til tro på Jesus, skriver Gud selv evangeliet om syndernes forladelse ind på vores hjerter ligesom "på tavler af kød og blod" (2 Kor 3,3).

Det betyder ikke, at vi holder op med at være syndere i os selv. Gud fjerner vores synd, men han gør det ved at tilgive den. Han fjerner den fra sit ansigt, så vi står skyldfrie foran Gud. Dette gælder for Jesu skyld og ved troen på ham.

Jeremias fik løftet om ham, der skulle komme med syndernes forladelse. Jeremias så ikke opfyldelsen af dette løfte, men han øjnede den dog i det fjerne. Derfor levede han i troen på ham, der *skulle* komme. Vi lever i troen på ham, der *er* kommet. Men det er den samme Jesus og den samme syndsforladelse, som Jeremias troede på.

Gud holdt sine løfter på Jeremias' tid, og det gør han fortsat! ■

-
- 1 Denne artikel er den sidste i en serie på tre artikler om Jeremias' Bog. Den første artikel var med i nr. 5/2016, den anden i nr. 6/2016.

GODT SAGT

Den forkyndelse, som har kontakt med evigheden, er aktuel for enhver tid. Den prædiken, som har kontakt med tiden, men ikke med evigheden, den er fra evighedens synsvinkel aldrig virkelig aktuel

CARL FR. WISLÖFF

FOR TROEN

GÅ TIL MYREN

AF ERIK DAHL

Det giver mig myrekryb på sjælen igen og igen at høre, hvordan velbjergede danskere med pæn stor selvovervurdering afskriver Gud.

Som dreng var det fascinerende at stå og se på de enorme myretuer i Klosterhede Plantage. Nogle gange føltes de højere end en selv ... Det myldrede myreflittigt rundt – 300.000 myrer skulle der kunne være i bare én stor tue. Samtidig var det nemt at få en almægtig fornemmelse, når man som syvårig stod med en pind i hånden: Det var en næsten uimodståelig fristelse at rode lidt i myretuen ...

Det er rigtigt, når Ordsprogenes bog siger: ”Gå til myren, ... og bliv vis” (Ordsp 6,6). Der hentydes i sammenhængen til flid i modsætning til dovenskab.

Men der er meget mere visdom at hente hos myren: Den hjælper os til at forstå bare lidt af, hvordan Den almægtige er stor i forhold til os.

Når han ser på det univers, han har skabt, så er vores klode et lille støvfug i det uendelige stjernehav. Zoomer han så ind på den blå pla-

net, så må vi også forekomme som myrer – måske knap så velorganiserede, men mindst lige så krigeriske over for fremmede.

Når myren kigger op

Det er mit myre-gudelige-barnebillede: En lille dreng stående med en pind foran myretuen. Det hjælper mig, når jeg ikke forstår Gud. For tænk sig, hvis en af de små myrer et øjeblik var standset op – og havde kigget op på drengen med pinden. Myren ville næppe have forstået omfanget af drengen, og den ville slet ikke have forstået drengens beundring, tanker eller pinde-magt.

Nu er myrebilledet jo en næsten latterlig underdrivelse af forholdet mellem Gud og os, men alligevel. Gud siger, at han har gjort os ”kun lidt ringere end Gud” (Sl 8,6) ... men det siger nok mere om, hvad der sker, når Gud tillægger os værdi, end det siger om vores størrelse – og det

siger slet ikke noget om vores fatteevne.

Derfor giver det mig myrekryb på sjælen igen og igen at høre, hvordan velbjergede danskere med pæn stor selvovervurdering afskriver Gud. Ham har de virkelig ikke brug for – køleskabet bugner, helbredet er godt. Oh, hvilke myretanker! Hvor tror de, at de har mad og helse fra?

Igen og igen hører vi, hvordan frustrerede mennesker synes, at de kan afskrive Gud: "For når Gud tillader krig og sygdom, så ..." Tror de virkelig, at vi små myrer kan tænke gudetanker? Hvilken lille gud, de må have! En lille gud, som kan rummes af en lille menneskehjerne, er slet ikke Bibelen Gud; her har Himlenes himle ikke plads nok.

Igen og igen hører man hånen om, at det moderne menneske virkelig ikke kan se Guds finger i alt. Danmark havde i august 2016 besøg af videnskabssuperstjernen Stephen Hawking. Han gjorde et stort nummer ud af, at Gud var en unødvendighed i skaberværket. Hvilken selvmodsigelse. Hawking fik konstateret ALS som 21-årig, og videnskaben gav ham kun få år at leve i ... Men Gud har ladet ham leve mirakuløst længe for at nå ham, stakkels 74-årige Hawking ...

Og jeg ser for mig en syvårig dreng, der ryster let på hovedet. Han har så stor magt med sin lille pind. Han vil på sekunder kunne ødelægge enormt i myretuen. Da ville myrerne virkelig opdage, at han stod der! Men de myrer – som overlevede mødet – ville næppe begribe det alligevel ...

Et ulige venskab

Men svimlende bliver myrebilledet dog først, når Bibelen afslører, at vores Gud har valgt at gøre os, myrerne, til venner. Hvilket ulige venskab! Og her er det ikke bare en syvårsdreng, der vil prikke lidt til tuen, nej, det er Universernes Skaber, der vil dele liv med os.

Men det er heller ikke et helt ukompliceret venskab, for vi har kun myretanker og myrerør. Vi kan ikke bare lægge øre til Guds røst, for hvis han taler direkte, så tipper Libanon rundt, træernes bark flås af og dyrene kælder i utide.

*Gud må møde os ad omveje,
hvis vi myrer skal have en
chance for at forstå – endsige
overleve – mødet*

Nej, Gud må møde os ad omveje, hvis vi myrer skal have en chance for at forstå – endsige overleve – mødet. Og det gør han så. Gud må lægge hånden for øjnene af mig, mens han går forbi, for jeg vil ikke kunne forstå, hvad jeg ellers så. Derfor svarer Gud os indirekte, gennem andre myrer, gennem lugte og papir, så vores myreforstand og hjerte kan rumme det.

Men selv det har jeg svært ved at rumme. Ofte spørger jeg Gud med mine myretanker: "Gud, når jeg nu beder og beder, hvorfor handler du ikke, som jeg gerne vil?" Og Gud er sikkert lige så forundret: "Jamen, hvorfor handler du, Erik, ikke, som jeg gerne vil?"

Han blev myre

Men vi skal blive endnu mere svimle: For Gud har gjort det ultimative for at nå dig og mig. Det gjorde han, da han selv blev "myre" blandt myrer. Alle mysteriers moder er, at Gud selv valgte at blive menneske, at blive myre.

Det virkelig svimlende er, at Gud fandt en vej til et mere konkret venskab med os, da Jesus dukkede op i "tuen". Jeg forstår ikke, at han ikke regnede det for et rov at være lige med Gud og så bare hvilede i det – men han valgte at komme os til undsætning i en skikkelse, som vi kunne genkende og forstå.

En syvårig med en pind foran en myretue. Ja, jeg bekender, jeg rodede rundt i tuen dengang, indtil min far lærte mig empati med myrerne. Min himmelske far nøjedes ikke med at lære os empati. Han blev ikke "bare" myre blandt myrer, nej, han gav sit liv for tuen! Mere svimmelt kan det ikke blive. ■

Erik Dahl, f. 1966

Lektor på Det kristne Gymnasium i Ringkøbing
erikdahl@kristne-gym.dk

Retfærdiggørelse ved tro er stadig aktuelt

AF JETTE GØJSEN CHRISTENSEN

Midt i al præstationsræset minder Luther og Gene Veith os om, at det hele står og falder med retfærdiggørelsen ved tro alene.

Jette Gøjsen Christensen,
f. 1975
Cand.theol.
Tegnsprogstolk
praestefruen@gmail.com

Reformationsjubilæet er i gang, og vi kan se frem til et år, hvor vi løber ind i Luther alle vegne. Jeg er sågar stødt på Playmobil-Luther, men har dog endnu ikke set ham på mine børns ønskeseddel. Det er med dette jubilæum som med så meget andet, der er oppe i tiden: Der skal tjenes penge på det. Bøger, T-shirts, krus, plakater, legetøj – merchandise af enhver art. Man håber, at Luther vil gå som varmt brød. Og umiddelbart betragtet er der gode chancer, vil jeg mene.

De fleste har hørt navnet Luther. Mange vil nok også kunne sige, at vi som kirke er lutheranere, men hvad det egentlig betyder, og hvori forskellen på katolikker og protestanter – deriblandt også lutheranere – består, er ikke længe almen viden. Det bliver spændende at se, om vi er blevet klogere om et års tid.

I denne artikel skal det handle om teologiske

kernesandheder, som Luther genopdagede i Bibelen og fik slået en tyk streg under, først og fremmest *retfærdiggørelsen af tro alene*.

Alt står og falder med denne lære

I oplægget til denne artikel blev jeg bedt om at inddrage et blogindlæg af Gene E. Veith¹. Han er tidligere professor i engelsk på Concordia University Wisconsin og forfatter til en del bøger, bl.a. *Evangeliet genopdaget*, som er udgivet på Credo Forlag i 2009.

I blogindlægget skriver han om, hvordan det i dag står til med materialprincippet fra den lutherske reformation. Reformatorerne opererede nemlig med to principper:

Formalprincippet er betegnelsen for den opfattelse, at *Skriften er Guds sande og ufejlbarlige ord*, og at kirken har sin autoritet derfra.

Materialprincippet er betegnelsen for *retfær-*

diggørelse af tro alene gennem forsoningen ved Jesus Kristus, det, som kirken står og falder med.

Veith skriver, at han selv for nylig blev bedt om at svare på, om reformationen stadig har nogen relevans i dag, og han skriver så om materialprincippet: "Luther brugte netop udtrykket, at retfærdiggørelse ved tro alene er den doktrin, som kirken står og falder med. Alt andet – Treenigheden, skabelsen, syndefaldet, Guds nåde, inkarnationen, sakramenterne, vores synd og frelse – alt andet samles i Jesu Kristi kors. Her bar den anden person i treenigheden vores synder og den dom, vi fortjente, og til gengæld får vi tilskrevet hans retfærdighed, tilgivelse, det evige liv og Helligånden, hvis vi modtager det i tro."

Her bliver det tydeligt, hvorfor det på ingen måde kunne komme på tale at gå på kompromis med dette materialprincip: Alt samles i korset. Hvis Jesus ikke ved sin død på korset forsonede os med Gud, falder den kristne tro fra hinanden. Så enkelt kan det siges.

Luther skar helt ind til benet, og det var nødvendigt på Reformationens tid. Kirken var kommet til at stå som mellemmand mellem Gud og det enkelte menneske, og ville man være sikker på at komme i himlen, måtte man omkring kirken med sin pengepung først og derpå udføre diverse bodsøvelser.

Den tanke lever stadig i den katolske kirke. Hjemme på min mands kontor ligger der eksempelvis et brev med katolsk afsender, hvori der står, at han har fået tilgivelse for en vis procentdel af sine synder, fordi han har vandret ad pilgrimsruten Santiago de Compostella. Spørgsmålet er så, hvordan han vil bære sig ad med at få det brev med, når han engang skal herfra ...

Fem proklamationer

Da Luther opdagede, at frelsen er skaffet alene ved Jesu død på korset og intet som helst andet, var der ingen tid at spille, og han brugte resten af sit liv på at få spredt det budskab. Han oversatte Bibelen, skrev et utal af prædikener, bibelkommentarer, salmer og polemiske skrifter mod sine modstandere og var i det hele taget en meget ordrig mand, men kernen kogte han ned til fem proklamationer:

Skriften alene

Bibelen er Guds sande og ufejlbarlige ord. Der er ikke andre skrifter, der kommer på højde med den. Det er formalprincippet, som jeg nævnte tidligere.

Troen alene

Det er troen på Jesus, der frelser. Ikke andet. Ikke mine gode gerninger. Ikke troen og et par gode gerninger. Troen alene.

Kristus alene

Det er Kristus, der frelser mig. Ikke andre. Og i særdeleshed ikke mig selv og mine penge.

Nåden alene

Det er af nåde alene, at jeg er frelst ved tro. Jeg kan ikke gøre noget selv. Kun tage imod i tro.

Ære til Gud alene

"Det er Gud, som al æren skal have", som vi synger det. Guds frelsesplan er hans værk, ikke mit. Han alene skal have æren.

Hvis Jesus ikke ved sin død på korset forsonede os med Gud, falder den kristne tro fra hinanden. Så enkelt kan det siges

Har vi forladt fundamentet?

Det er hele fundamentet for vores tro; det er det, vi prædiker. Men måske er det også blevet noget, som vi regner med, er forudsat. Vi regner med, at dette fundament er på plads og dermed udgangspunktet for al anden undervisning.

Veith er ikke så sikker på, at det stadig er tilfældet langt ind i kristne kredse i USA. Han mener at kunne se tegn på voldsomme efterdønninger af det såkaldt Nye Paulusperspektiv, som er en teologisk strømning fra midt i 1970'erne:

"I det Nye Paulusperspektiv, som blev modtaget med åbne arme af mange evangelikale teologer og bibelkyndige, handler det om, at når

FOTO: ISTOCKPHOTO

Legalister² har en tendens til at udvande loven, så den bliver mere overkommelig at overholde.

Paulus siger, at Kristus har frelst os fra lovens fordømmelse, så hentyder han ikke til vores moralske fald, men kun til overholdelsen af de ceremonielle love i det Gamle Testamente. Vi er på egen hånd, når det kommer til blive moralsk fuldkomne. Men dette er faktisk ikke nogen ny fortolkning. Sådan har katolikkerne også altid forstået Romerbrevet.”

Det er måske nok en lovlig kort opsummering af det Nye Paulusperspektiv, Veith her kommer med, men han har alligevel en relevant pointe med sagen. Han bruger det til at drage en parallel til den brede teologiske opfattelse på Reformationens tid. Dengang var det nødvendigt med en understregning af retfærdiggørelsen ved tro alene, og det er det også i dag, fordi der også i dag er teologiske strømninger, der vil sætte spørgsmålstegn ved den ligefremme læsning af bibelteksterne og dermed igen stille det gammelkendte spørgsmål: Mon Gud virkelig har sagt?

Feminister og legalister

Men der stilles ikke kun spørgsmål ved frelsens omfang. Også Jesu stedfortrædende offer bliver genstand for nyfortolkning: ”Nogle [kritiserer Kristi stedfortrædende offer] med et argument, de har fra feministisk teologi, som siger, at det grænser op til kosmisk børnemishandling, at en far straffer sit barn for synder, andre har begået. En sådan uvidenhed om treenigheden, Kristi guddommelighed og inkarnationen og selve det, at Gud kvalitativt er forskellig fra os, viser, at forvirring omkring retfærdiggørelsens afgørende betydning påvirker forståelsen af de andre trosartikler,” skriver Veith.

I forlængelse af det hører Veith folk tale om, ”at evangeliet handler om at imitere Jesus”, hvortil han reagerer: ”Når jeg hører det, spørger jeg dem altid: ’Og hvordan synes du så, det går med det?’ fordi Guds krav om fuldkommenhed og syndfrihed slet ikke er inden for vores rækkevidde og vi derfor har brug for Jesus, evangeliet og retfærdiggørelse ved troen alene.”

Han fortsætter: ”Legalister² har en tendens til at udvande loven for at gøre opfyldelsen mere

Er vi i forsøget på at være Jesu disciple på vej ned i grøften, hvor det er vores menighedsengagement og diakonale tiltag, der skal sikre os frelsen?

overkommelig, og dermed stiller politiske holdninger, altruistiske³ idealer og andre abstrakte sindelagsprincipper kravene til den rette moralske opførsel.”

Anledning til at støve af

Veith er amerikaner, og amerikansk kirkeliv er ikke dansk kirkeliv. Men er der alligevel noget, vi skal være opmærksomme på her? Er tanken om Jesu blodige offer også blevet for politisk ukorrekt for os? Krævede Gud virkelig sin søns død for at frelse os? Er vi i forsøget på at være Jesu disciple på vej ned i grøften, hvor det er vores menighedsengagement og diakonale tiltag, der skal sikre os frelsen?

Her må vi alle vende blikket indad og bruge reformationsjubilæet som en velkommen anledning til at få støvet vores solide fundament af: Vi er frelst af nåden alene ved troen alene på Kristus alene. Det ved vi, for det står i Skriften alene. Jesus måtte virkelig dø for at frelse dig og mig. Der var ingen anden vej. Der skulle blod på stolperne, Jesu dyrebare blod.

Og han gjorde det for mig. For dig. To små ord, som Luther også gang på gang understreger. Jesus blev født julenat – for mig. Han døde langfredag – for mig. Han opstod påskedag – for mig. Han kommer igen – for at hente mig.

Fantastisk! Der findes ikke nogen større frihed. Midt i al præstationsræset på arbejdspladsen, på Facebook og i kapløbet om at have flest Kählervaser stående minder Luther os om, at

det hele står og falder med retfærdiggørelsen af tro alene. Og æren er Guds alene!

Reformation dengang og nu

Veith runder sin blog af med følgende replik: ”I middelalderen havde kirken forvrænget Guds ord og dermed evangeliet. Den var både legalistisk og moralsk korrupt. Kirken var kun optaget af sin egen magt og rigdom. Den pålagde folk ubærlige byrder og gav dem samtidig en mulighed for at komme forholdsvis smertefrit ud af det. På mange måder meget lig mange protestanter i dag – og deriblandt også evangelikale, reformerte og lutherske kirker.”

Jeg synes, det er en hård dom, Veith fælder. Jeg håber ikke, at vi som kirke lægger byrder på de mennesker, vi så gerne ville dele troen med. Jeg håber ikke, at vi prøver at tilrane os noget af Guds ære ved selv at kæmpe os ind i frelsen.

Jeg har store forhåbninger til reformationsjubilæet. Jeg håber, det åbner op for mangfoldige muligheder for at fortælle om, hvad det var, der var på spil, da Luther risikerede liv og lemmer ved at stå fast på Skriften alene, Kristus alene, nåden alene, troen alene.

Lad os bede om frimodighed til at fortælle denne side af reformationen, så det hele ikke går op i kald og stand og demokrati, selv om det også var vigtige følger af Reformationen.

Det er *stadig* retfærdiggørelse ved troen alene, det hele står og falder med.

Æren er Guds alene. ■

1 www.patheos.com/blogs/geneveith/2013/10/justification-by-faith-alone-is-still-the-issue/#more-16960

2 *Legalisme*: Optagethed af bestemte love og regler, som i praksis undergraver nåden alene som grundlaget for frelse og åndelig vækst

3 *Altruisme*: Det at sætte andres interesser foran sine egne, at være parat til at ofre noget for andre

Konkret handling, tak!

AF NIELS SØRENSEN

*Der er stort behov for diakoni i dag.
Heldigvis er diakoni nemmere gjort end sagt.*

Niels Sørensen, f. 1956

Cand.theol.

Diakonikonsulent i Blå Kors
Danmark

nscrip@fibermail.dk

Hun er enlig mor til tre børn, og tilværelsen roder. Hun kender ikke ordet *diakoni*, men oplever det i praksis gennem forskellige kristnes omsorg via 'Kirkernes Sociale Arbejde' i Silkeborg: En medvandrers, der hjælper med at styre kalenderen og aftalerne med skole og myndigheder; en rådgiver, der skaber overblik i det økonomiske kaos; jævnlige tilbud om levering af mad, børnepasning og praktisk hjælp i hjemmet samt Blå Kors-sommerlejligheder for børnene. Og vigtigst af alt: Fællesskab og relationer til en gruppe mennesker i kirken, der efterhånden betragtes som familie.

Sådan kan diakoni se ud i dag – men det er blot en af dens mange former.

Diakoni handler om at tjene

Diakoni er græsk og betyder *at tjene*. Det bruges i NT blandt andet om at gøre tjeneste ved bor-

dene, og derfor regnes de syv mænd, der vælges til at stå for maduddelingen (ApG 6,1-6) også traditionelt som de første diakoner.

Dukker der billeder af gråklædte diakonisser med kyser op på din nethinde, når du hører ordet *diakoni*, er du sikkert fra København – og gammel nok til at have oplevet Diakonisse- og Sankt Lukas Stiftelsens diakonisser. Deres store indsats har nok medvirket til, at diakoni ofte knyttes sammen med afkald, ydmyghed og stille selvopofrelse – ikke mindst i den missionske del af kirken med et pietistisk islæt.

Ny forskning har imidlertid vist en bredere betydning af ordet *diakoni*, som betegner at "være taget i tjeneste", "at gå imellem" eller "være udsendt med fuldmagt". Diakoni er altså en tjeneste med autoritet, frimodighed og mandat til at udføre mandatgiverens vilje – i modsætning til idealet om en skjult, ydmyg og

selvudslettende tjeneste.

Diakonen er sendt af Gud med en opgave fra Gud! Det var klarere i den tidlige kirke, hvor diakonen var højt placeret som biskoppens højre hånd og stod for kirkens administration og omsorgstjeneste – og ofte blev valgt som biskoppens efterfølger.

23 linjers kirkehistorie

I tidens løb har diakonien ændret form og position – og til tider næsten været forsvundet. Hvor diakonen i begyndelsen havde en højere position end presbyterne (præster/de ældste), blev præsterne senere de fremtrædende. Men diakoni som en del af kirkens væsen hang ved – også selv om de diakonale opgaver i perioder blev ”udliciteret” til klostre og munke- og nonneordner.

I ortodokse og katolske kirker er diakonembedet i dag endt som et trin på vejen mod præstegerningen – en diakon er en slags mini-præst, som efter 2-3 års prøvetid kan ordineres endeligt.

I folkekirken er der ikke noget officielt diakonembed, og både i folke- og frikirker har præsteembedet herhjemme haft en tendens til at være enerådende, måske forstærket af den lutherske fokus på ordets forkyndelse. Historisk set er diakoni i Danmark overgået til specialiserede private kirkelige organisationer – ligesom fx missionsarbejde, søndagsskoler og evangelisering.

Ikke et tilvalgsfag

Graver man ind til kirkens DNA, finder man nogle umistelige kendetegn, som er: *forkyndelse af evangeliet* (inkl. mission og oplæring), *fællesskabet* (inkl. sakramenter og gudstjeneste) og *diakoni* (omsorg for mennesker i nød).

Man kan altså godt være kirke uden lovsangsband og hjemmeside – men ikke uden diakoni! En kirke uden diakoni har overset, hvad Jesus

brugte en stor del af sin tid på – nemlig omsorg for hele mennesket, og ikke bare dets ”sjæl”.

Både GT og NT

I GT forkynder skabelsesberetningen, at ethvert menneske er skabt og elsket af Gud – og skal derfor behandles med respekt, værdighed og omsorg. I GT skinner omsorgen for samfundets svageste også igennem igen og igen – fx med formaningen om at tage sig af ”enken, den faderløse og den fremmede”. GT er også kilden til den såkaldte *profetiske diakoni* – med fokus på retfærdighed og rettigheder for undertrykte.

I NT er Jesu liv et langt eksempel på tjeneste (diakoni) for mennesket. Både i frelsesperspektiv og i hverdagens mange problemer. Han kom ikke for at lade sig tjene, men for selv at tjene og give sit liv som løsesum. Han gik ikke uden om de syge, udstødte, fattige og foragtede, og han kalder os til at følge efter.

Diakonal drivkraft – og den rigtige rækkefølge – finder vi fx i Første Johannes’ Brev 4,19: ”Vi elsker, fordi han elskede os først.”

Lignelsen om verdensdommen viser nogle grundlæggende diakonale gerninger: ”Jeg var sulten, og I gav mig noget at spise, jeg var tørstig, og I gav mig noget at drikke, jeg var fremmed, og I tog imod mig ...” (Matt 25,31ff). Med begravelser af fattige som en tilføjelse uddrog man af afsnittet de ”syv diakonale dyder”.

Men listen over diakonale dyder er uendelig – for nøden har mange ansigter. Heldigvis er kærligheden tilsvarende opfindsom.

Ud af skammekrogen

I nogle kirkelige sammenhænge har diakoni i en periode stået i skammekrogen. Angsten for gerningsretfærdighed, fokus på evigheden frem for denne verden og teologisk afstandtagen til befrielsesteologi og tandløs næstekærlighed har sikkert spillet ind. Måske også lidt berøringsangst i forhold til almindelige verdslige mennesker.

*Man kan godt
være kirke uden
lovsangsband og
hjemmeside
– men ikke uden
diakoni!*

Diakoni har en berettigelse i sig selv og må aldrig blive opfattet som et middel til at omvende mennesker

Men heldigvis er diakoni igen kommet bredt på dagsordenen i det kirkelige landskab. Og trenden er, at diakonien igen knyttes til menighedens fællesskab som en naturlig del, – og ikke bare overlades til specielle institutioner eller diakonale organisationer.

Som det engang er blevet sagt: Diakoni er lettere gjort end sagt! For diakoni er netop handling – og derfor skal man heller ikke lade sig handlingslamme af, at diakoni defineres på forskellige måder og diskuteres teologisk. Og glem også diskussionen om, hvad der er vigtigst: Ord eller gerninger? Det svarer til en diskussion om, hvilken vinge på et fly der er vigtigst – højre eller venstre? Begge hører uløseligt med.

Kom så i gang

Nogle menigheder har kickstartet diakonien ved at annoncere lokalt, at frivillige fra kirken er parat til at give en praktisk hånd ved flytning, børnepasning, havearbejde m.m. Metoden afdækker ganske vist, at den generelle berøringsflade med almindelige sårbare mennesker er noget begrænset, men flere steder har man gode erfaringer med at skabe kontakter på denne måde.

Der er dog ingen grund til at gøre diakoni sværere, end det er. Ved at bede, tænke sig om og være åben for mulighederne, kommer man uden tvivl hurtigt i kontakt med mennesker, der har brug for en konkret håndsækning på den ene eller den anden måde. Lad være med at starte med et kæmpe projekt med stort budget og behov for mange deltagere. Hjælp mennesker – og lad det udvikle sig derfra.

Begynd eventuelt med sammen at overveje, hvilke behov for hjælp der findes i lokalområ-

det. Det er fx ikke oplagt at arrangere noget tværkulturelt, hvis man bor et sted, hvor der ikke er nogen flygtninge – eller lektiehjælp, hvis der ingen børn er i nærheden. Tag gerne en snak med kommunens sagsbehandlere om generelle behov, og hvor og hvordan man som frivillige fra menigheden kan være til hjælp for mennesker i området.

Og husk: Diakoni har en berettigelse i sig selv og må aldrig blive opfattet som et *middel* til at omvende mennesker. En snak om kristendom er fin, hvis folk selv spørger, men diakoniens væsen er, at den øves uden betingelser.

Lad jer inspirere

I Silkeborg er otte menigheder (herunder LM) sammen med Blå Kors Danmark gået sammen om diakoni i Kirkernes Sociale Arbejde¹. Her er gode eksempler på diakonale tjenester, men også på et samarbejde om diakoni på trods af kirkeskel. Målet er at hjælpe sårbare mennesker via forskellige teams:

- Økonomisk rådgivning – overblik, budget, gældssanering
 - Praktisk hjælp – oprydning, havearbejde, småreparationer, flytning
 - Medvandrers-ordning – nærvær i forbindelse med fx ensomhed, misbrug, skilsmisse
 - Kontaktfamilier – netværk til flygtninge og fremmede
 - Familiehjælp – til gravide og unge mødre, som har brug for en at støtte sig til
 - Maddeling – hvor overskudsmed fra håndboldholdet BSV's hjemmekampe distribueres
- Også mange andre steder er diakoni kommet på dagsordenen, og det pibler frem med forskellige tiltag, som er gode at lade sig inspirere af.²

Som enkeltperson kan du begynde med at kigge efter mennesker i din omgangskreds, der har brug for et omsorgsfuldt medmenneske – og prøv at tilbyde din hjælp og nærvær! Eller meld dig som frivillig i en af de diakonale organisationer – som besøgsven, vagt på natterberget, medarbejder i varmestuen, telefonrådgiver el.lign.

For husk: Diakoni er lettere gjort end sagt ... ■

1 www.ksa-silkeborg.dk

2 Se fx en stribe eksempler og idéer i Agapes hæfte *Kirken i arbejdstøjet*: www.goo.gl/IuhmTs

Bøn

BOGANMELDELSE AF STEEN SOVNDAL

Bøn

Timothy Keller

Credo, 2016

360 sider, kr. 249,95

”Det bedste materiale om bøn er allerede skrevet,” påstår Timothy Keller (TK) ydmygt i bogens indledning. Derefter går han i gang med at skrive en særdeles opbyggelig og nødvendig bog om emnet, der går en anderledes vej til emnet end alle andre bøger, jeg har læst om bøn. Jeg vil med det samme komme med en klar anbefaling af bogen til alle, der vil have grunden lagt for bønnens fortrolighed med Gud.

Bøger om bøn placerer sig et eller andet sted på linjen mellem principielle overvejelser og konkrete anvisninger. TK’s bog er udpræget i den første kategori, og man skal helt hen til det sidste kapitel, før han kommer til det konkrete. I stort set resten af bogen forkynder – og det er det rette ord! – TK det teologiske og sjælesørgeriske fundament for et kristent menneskes relation til Gud.

Hvis man går efter en bog med bønner til diverse anledninger og situationer, så slå i stedet op bag i Salmebogen. Bogen indeholder ikke noget om helbredelse ved bøn eller bøn om vækkelse/mission. Man leder også stort set for-

gæves efter konkret hjælp til bønnens frustrationer, og som anfægtet kristen vil man nok støde sig på den næsten gennemførte positive tilgang til emnet og en (for) optimistisk tiltro til kristenlivets stadige fremgang.

Bøn må kobles med bibel

Som det er typisk for TK, kommer han gennem hele bogen ind på emner, som ikke nødvendigvis handler om bøn. Den helt overstrømmende glæde over synderens møde med Guds nåde i bønner og fastholdelsen af sammenhængen mellem bibel og bøn er de lækkerbiskener, jeg slugte med størst appetit under læsningen.

Dette sidste får mig til at overveje, om bogen ikke mindst lige så meget handler om bibellæsning. Netop derfor er TK kritisk over for både ”indkøbs-seddel-bøn” og meditative praksisser, der er løsrevet fra Ordet!

Derved skulle vi få mulighed for at afvise den udbredte usandhed, at bøn i sig selv er en kristens åndedræt. Åndedrættet er nemlig bøn *og bibel* – og det får TK stærkt under-

streget i bogen.

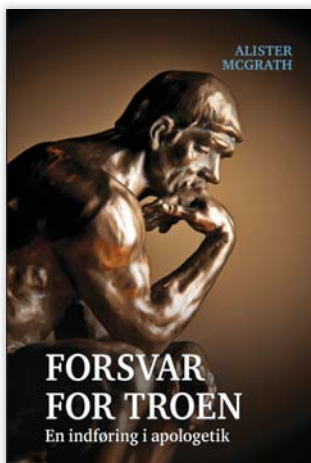
Flere af kapitlerne trækker på åndelige forbilleder, især Augustin, Luther og Calvin. Det kan gøre bogen lidt tung visse steder. På den anden side er der meget nyt stof i det, og den åndelige kraft fra disse sværvægttere i kirkehistorien er så massiv, at det for min del var en øjenåbner.

Sproget er som forventet levende og erfaringsnært. Desværre er der kun blevet plads til få (selv)oplevede situationer, som ellers kendetegner TK’s bøger og forkyndelse. Grunden til det er formentlig, at opmuntringen til, frimodigheden i og fundamentet for samtalen med Gud skulle lægges ét sted: i Skriften.

Bogens anliggende er nødvendig og relevant i evangelisk kirkeliv, og den er et must for forkyndere og sjælesørgere. ■

Forsvar for troen

BOGANMELDELSE AF ALEX D. KARLSEN

Forsvar for troen

En indføring i apologetik
Allister E. McGrath
Kolon 2016
186 sider, kr. 199,95

Når jeg hører ordet *apologetik*, tænker jeg først og fremmest på trosforsvar i betydningen *fornuftsmæssige argumenter* for kristendommen og imod fx ateismen.

Ifølge McGrath er dette stadig centralt i apologetikken, men i takt med postmodernismens indtog og rationalismens tilbagetog i vestlig kultur kan denne tilgang ikke stå alene. Han mener, vi skal søge tilbage til tidligere tiders betoning af *fortælling* og *billede*.

Han siger, at "det er vigtigt, at vi tilpasser apologetikken til vores tilhørere, eftersom der er forskellige forbindelseslinjer mellem evangeliet og menneskets sjæl" (s. 124). Han viser også, hvordan NT selv er optaget af at bringe evangeliet i forbindelse med de mangeartede tilhørerskarens begrebsmæssige og erfaringsmæssige verden.

Derfor er bogens hovedargument, at vi skal være opmærksomme på, hvor vores samtalepartnere eller tilhørere er, herunder hvad der gemmer sig bag spørgsmålene af evt. personlige erfaringer.

McGrath skelner mellem evangelisation og apologetik

Bogens hovedargument er, at vi skal være opmærksomme på, hvor vores samtalepartnere eller tilhørere er

(s. 17): Apologetikken sigter på at opnå *samtykke* (andre steder taler han om at rydde sten af vejen, samtale og etablere plausibiliteten for frelsen i Kristus), mens evangelisering sigter på at opnå *overgivelse* (invitation, kald til anger og omvendelse og forkyndelse af syndernes forladelse).

Han indrømmer, at skillelinjen ikke er helt klar, og at man kan bevæge sig fra en apologetisk samtale til en evangeliserende forkyndelse. Alligevel mener han, det kan have sine fordele at skelne mellem, at *apologetikken* forsøger at overbevise mennesker om kristendommens sandhed, tiltrækning og sandsynlighed, mens *evangelisering* er at invitere mennesket til at tro på Jesus.

Gode pointer, men svag om korset

McGrath har mange gode pointer, bl.a. at apologetik ikke kun handler om de gode

argumenter på logikkens præmisser, men at der også er andre veje til at møde mennesker, bl.a. vores livshistorie. Dernæst, at det er vigtigt at vide, hvor samtalepartnere er, samtidig med at han er optaget af at formidle Bibelens budskab uden at lade sig friste til at gøre det mere populært.

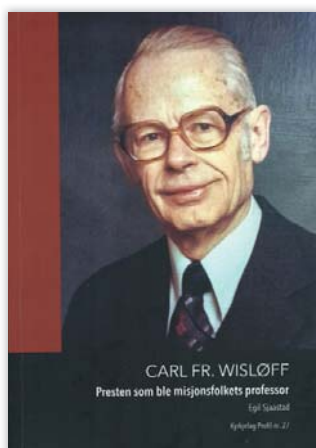
Selv om der er gode pointer, som jeg gerne tager med mig, sidder jeg alligevel irriteret tilbage: Evangeliseringen handler om at få mennesker til at tro på Jesus - i stedet for at fortælle mennesker, hvad Jesus allerede har gjort.

Jeg ved godt, at det slet ikke er bogens hovedfokus, men når han nøjes med at tale om korset som et sted, hvor vi kan aflevere skyld - uden at tale om, at Gud ved korset allerede er forsonet - er det for svag en teologi om korset.

Kan man se bort fra dette minus, kan man altså hente mange nyttige vinkler og god viden i denne bog. ■

Carl Fr. Wisløff

BOGANMELDELSE AF OLE SOLGAARD

Carl Fr. Wisløff

Presten som ble misjonsfolkets professor

Egil Sjaastad

Portal Forlag 2016

382 sider, kr. 399,- (kan købes i Bethesdas boghandel)

En af de markante personer, der har sat store spor i det teologisk konservative miljø i Danmark, er nordmanden Carl Fr. Wisløff (1908-2004). Ikke mindst i LM og KFS har han gennem en årrække på 30-40 år haft stor betydning. Han talte første gang i Danmark i 1956, og han er kendt for sin troslære, *Jeg ved på hvem jeg tror*.

Egil Sjaastad, der tidligere har været rektor på Fjellhaug Skoler og redaktør af *Fast Grunn*, har nu skrevet en omfattende biografi om denne Carl Fr. Wisløff (CFW), der var præst i 14 år, teologisk underviser gennem 28 år, professor i kirkehistorie, redaktør, forfatter, forkynder, organisationsleder og debattør.

Bogen beskriver CFW's liv fra barndom til alderdom, men hovedvægten er lagt på, hvad han kom til at betyde inden for norsk kirkeliv. Den går i dybden med de teologiske debatter, som CFW involverede sig. Derigennem får man en analyse af hans teologiske profil.

Perspektiv på nutiden

Biografien er interessant og

relevant for åndelige ledere og forkyndere i dag, fordi den giver et godt indblik i, hvad der var på spil i de kampe, CFW stod i. Flere af temaerne kan give nyt perspektiv over nutidens teologiske udfordringer.

CFW distancerede sig fx stærkt fra den tænkning om missionsteologi og økumenik, der var i Kirkernes Verdensråd (KV). En tænkning, der i dag i nogen grad lanceres via fx Evangelisk Alliance, der ellers skulle være et evangelisk alternativ til det liberale KV. Kritikken handler om uklart normgrundlag (Skriften alene), uklarhed om evangeliets centrale indhold og en manglende skelnen mellem skabelse og forløsning.

Eksemplet viser, at CFW sagde "nej" i flere sager end mange andre. Men bag det hele lå et stort "ja" til klarhed i formidlingen af Guds lov og evangelium i troskab mod den bibelske åbenbaring – med henblik på at lede mennesker til reel fred med Gud.

Det er også lærerigt, hvor optaget han var af at formidle evangeliet folkeligt, så det evige ord får adresse til almindelige mennesker. Hans vægt-

lægning på, at Guds ord må forkyndes, er forbilledlig.

Sjaastad får beskrevet mange aspekter af den lavkirkelige, lutherske og folkelige akademiker, der havde sans for både mission, liturgi og kultur. En horisontudvidende bog om en mand, vi ikke er færdige med at lære noget af.

Da bogen tilstræber at være både folkelig og faglig, vil nogen måske finde nogle af de personlige detaljer fra de første og sidste leveår overflødige, mens andre måske godt kunne undvære detaljerne om CFW's brud med Menighetsfakultetet i Oslo og hans opgør med den liberale biskop Schjelderup.

Alt i alt er det en oplysende og inspirerende bog om en central aktør i nyere kirkehistorie. Også i dag har vi brug for "en grund at stå på og en kurs at følge", som CFW sagde. ■

Tro med sko på

BOGANMELDELSE AF MALENE PEDERSEN

Tro med sko på
Andreas Kammergaard Ipsen
LogosMedia 2016
112 sider, kr. 99,95

Da jeg læste titlen på Andreas K. Ipsens bog *Tro med sko på*, var min forventning, at den handlede om efterfølgelse af Jesus og troens gerninger. Men jeg skulle ikke læse ret langt, før noget andet viste sig.

Ipsen tager læseren ved hånden allerede på de første sider med en meget informativ introduktion. Han gør det klart, hvad hans ønske og formål med bogen er, nemlig at sætte fokus på tro: Hvad er tro? Og vigtigst af alt: Har du en frelsende tro?

I løbet af bogen fokuseres der på tro på to måder: tro som intellektuel overbevisning og tro som en relation til Jesus. Forfatteren gør dog tydeligt, at disse to vinkler ikke må blandes sammen, men samtidig er to vinkler på samme sag.

Han gennemgår en meget central tematik inden for den kristne tro, hvilket bl.a. omfatter: Hvordan tror man, og hvordan får man frelsesvisshed? og en kort gennemgang af nådemidlerne – dåben, nadveren og Ordet.

Der er en fin dybde og samtidig enkelthed i beskrivelserne af til tider svære begreber og udtryk

En frelsende tro er livsnødvendig

Bogen er skrevet i et friskt og ungdommeligt sprog. Forfatteren bruger mange sproglige billeder som forklarende eksempler, har en sjælesørgersk tilgang til læseren og tager læseren ved hånden på en omsorgsfuld måde. Han peger på det livsnødvendige i at have en frelsende tro. Der er en fin dybde og samtidig enkelthed i beskrivelserne af til tider svære begreber og udtryk.

Forfatteren drager nogle få paralleller til både islam og katolicismen. Det er både oplysende og brugbar viden. Samtidig er det også en god pædagogisk måde, forfatteren får trukket nogle klare linjer op omkring, hvad den frelsende tro på Jesus er og

ikke er.

Forfatteren er meget ærlig, også vedrørende personlige udfordringer i troslivet. Det skaber en tillid som læser, og det er en god måde at vise, at vi alle er syndere og tvivlere og behøver Jesus. Det bliver også tydeligt, at vi er brødre og søstre, der må følges på vejen til den nye jord.

Bogen egner sig i særdeleshed til teenagere og unge, både hvad angår det lette sprog, de mange letforståelige eksempler, humoristiske vinkler og "helt nede på jorden"-forklaringer på meget centrale og vigtige begreber og elementer, der vedrører troen på Jesus. Sidst i bogen findes tre studieoplæg, som også er meget aktuelle inden for emnet tro.

En varm anbefaling herfra! ■

Kristne vidnesbyrd til muslimer

WWW.BIBLEBOOKS.DK

Her kan man bestille bibler og små evangeliserende bøger/hæfter på en række sprog.

WWW.MORETHANDREAMS.ORG

Fem korte film på engelsk eller arabisk med vidnesbyrd fra tidligere muslimer, som er blevet kristne.

MESSIAS

Et evangeliserende hæfte, hvor en tidligere muslim (L.M. Abdallah) præsenterer den kristne tro for en muslimsk ven.

Hæftet kan læses og udskrives på www.lmabdallah.be – både på dansk, arabisk og en række andre sprog.

I ANLEDNING AF REFORMATIONSJUBILÆET

WWW.KATEKISMUSINSPIRATION.DK

En opdateret udgave af Luthers lille Katekismus samt et væld af materialer med forklaringer, studieoplæg, sange mv. til forskellige aldersgrupper.

JESU AFSKEDSTALE

Luthers prædikener over Johannes-evangeliet kap. 14-16 (2 bøger)
Martin Luther
Luthersk Missions Bibelskoles
Elevforenings Forlag

WWW.DLM.DK/LUTHER

Inspiration til Luther-året
– videoklip, foredrag, cykeltur mv.

UDGIVER:

Luthersk Mission
 Industrivænget 40
 3400 Hillerød

WWW.BUDSKABET.DK

TEMA:

Islam og kristendom

Vi møder muslimer i vores hverdag. Vi møder dem især gennem medierne. Og det sætter mange følelser og holdninger i spil.

Bag islam står en Jesus-fjendsk åndsmagt. Bag ethvert muslimsk ansigt er der et menneske, som er elsket af Jesus. Hvordan forholder vi os som kristne til de to sider af virkeligheden?

Et par af temaartiklerne i dette nummer giver eksempler på, at det giver god mening at møde vores muslimske medborgere med evangeliet om Jesus og med almen næstekærlighed. Der er både muligheder og udfordringer i den opgave.

De teologiske ligheder og forskelle mellem islam og kristendom bliver belyst i en artikel. Desuden bringer vi et interview med fem forskellige kristne mennesker, der repræsenterer en vifte af holdninger til, hvordan vi samfundsmæssigt bør forholde os til muslimer i Danmark.

Reformationsjubilæet er i gang, og vi kan se frem til et år, hvor vi løber ind i Luther alle vegne. Jeg er sågar stødt på Playmobil-Luther, men har dog endnu ikke set ham på mine børns ønskeseddel.

JETTE GOJSEN CHRISTENSEN SIDE 28

*Diakoni er lettere
gjort end sagt!*

**NIELS SORENSEN
SIDE 33**